РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить 88 сторінок, 12 таблиць, 16 рисунків, список використаних джерел з 51 найменувань, 8 додатків.

В сучасному нестабільному фінансовому середовищі кардинально змінюються роль і місце комерційних банків. Можливість поєднання діяльності на кредитному ринку та на ринку цінних паперів дає банківським інституціям суттєві переваги. Інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів забезпечує зростання прибутковості банківських операцій, підвищення ліквідності банків та захист їхніх фінансових ресурсів від інфляційного знецінення. Необхідною умовою здійснення ефективної інвестиційної діяльності банку є розробка та впровадження виваженої та дієвої інвестиційної політики. Саме тому питання вдосконалення методологічних засад формування та реалізації інвестиційної політики банку є досить актуальними.

Об'єктом дослідження виступають економічні відносини, пов'язані з інвестиційною діяльністю банку.

Предметом дослідження є механізм формування та реалізації інвестиційної політики банку.

Мета дипломної роботи полягає в дослідженні методологічних засад формування, а також удосконалення методичних аспектів забезпечення інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк».

В роботі використано ряд методів наукового дослідження, зокрема: аналізу та синтезу, аналітичний та статистичний методи та метод економічного та системного аналізу. За допомогою методу економічного аналізу досліджувались структура та обсяг портфелю цінних паперів банків України, його динаміка. Розгляд категорій системного аналізу (стану розвитку інвестиційної діяльності банку) створив основу для логічного і послідовного підходу до проблеми прийняття рішень щодо удосконалення механізму формування та реалізації інвестиційної політики банку.

За результатами дослідження було вивчено сутність та види інвестиційної політики банку, виявлено фактори, що впливають на неї, проведено загальну характеристику діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк», здійснено аналіз портфелю цінних паперів банку, досліджено механізм здійснення інвестиційної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк».

Дослідивши теоретичні основи здійснення інвестиційної діяльності банку та практичні аспекти реалізації даного процесу в ПАТ АБ «Укргазбанк», вважаємо за метою потрібне внесення наступних коректівів. З метою вибору об’єктів інвестування, які мають найкращі перспективи розвитку та можуть забезпечити найбільш високу ефективність інвестицій запропоновано ПАТ АБ «Укргазбанк» здійснювати оцінку інвестиційної привабливості акцій за розробленим алгоритмом, що дозволить проаналізувати інвестиційний потенціал обраного об’єкта та ефективно інвестувати кошти в цінні папери даного емітента. Також запропоновано методичний підхід до формування інвестиційної політики банку на основі аналізу макроекономічних показників та макропрогнозів. Це дозволить більш ефективно організувати інвестиційну діяльність банку та зменшити збитки від настання ризиків.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: БАНК, МЕНЕДЖМЕНТ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ЦІННІ ПАПЕРИ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКУ, РИЗИК, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ 8

1.1. Сутність інвестиційної діяльності банку 8

1.2. Інвестиційна політика банку: сутність, види та значення 12

1.3. Особливості формування та реалізації інвестиційної політики банку 20

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1 31

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ВИВЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК» 33

2.1. Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» 33

2.2. Оцінка інвестиційного портфелю банку 40

2.3. Механізм формування інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк» 48

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2 55

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТА МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОКРЕМИХ СКЛАДОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ 56

3.1. Удосконалення організаційно-методичних засад оцінки інвестиційної привабливості цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк» 56

3.2. Методологічне забезпечення удосконалення оцінки та управління ризиками інвестиційної діяльності банку 70

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3 79

ВИСНОВКИ 81

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 84

ДОДАТКИ 89

ВСТУП

В сучасному економічному середовищі змінюються місце і роль комерційних банків. Вони починають поєднувати діяльність на кредитному ринку та ринку цінних паперів. Це дає комерційним банкам суттєві переваги. Інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів забезпечує збільшення прибутковості банківських операцій, підвищення ліквідності банків та захист їхніх фінансових ресурсів від інфляційного знецінення.

Актуальність даної теми полягає в тому, що інвестиційна діяльність як єдність процесів вкладення фінансових, матеріальних і інтелектуальних ресурсів і здобуття потоку доходів в майбутньому може виникнути і ефективно здійснюватися лише на основі раціональної інвестиційної політики.

Метою роботи є дослідження методологічних засад формування, а також удосконалення методичних аспектів реалізації інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк».

Завданнями дипломної роботи є:

- дослідження сутності понять інвестиційна діяльність , інвестиційна політика банку , його значення для інвестиційної діяльності банку та місце на ринку банківських послуг;

- розгляд видів інвестиційної політики банку та факторів, що на неї впливають;

- дослідження механізму формування інвестиційної політики банку;

- розгляд основних аспектів реалізації інвестиційної політики;

- дослідження інвестиційної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк»;

- дослідити структуру та динаміку інвестиційного портфеля банку;

- дослідити правові та організаційні основи охорони праці;

- провести аналіз санітарно-гігієнічних умов праці в ПАТ АБ «Укргазбанк»;

- розглянути профілактику травматизму та професійних захворювань.

Об’єктом дослідження виступають економічні відносини, пов’язані з інвестиційною діяльністю банку

Предметом дослідження є механізм формування та реалізації інвестиційної політики банку.

У процесі дослідження було використано такі загальнонаукові методи, як: теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація (при дослідженні сутності поняття інвестиційна політика банку); системного аналізу (при дослідженні інструментів формування інвестиційної політики); графічний та табличний методи, статистичний для аналізу фінансового стану та оцінки рівня фінансового стану банку); метод аналізу та синтезу (для дослідження механізму реалізації інвестиційної політики банку).

Інформаційною базою дослідження стали чинні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність банків, звітні статистичні матеріали Національного банку України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені питанням формування та реалізації інвестиційної політики банку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

1.1. Сутність інвестиційної діяльності банку

Головною тенденцією розвитку світової економіки сьогодення є швидкий розвиток світових фінансових ринків та виникнення новітніх фінансових інструментів, котрі, у свою чергу, впливають на динамічний розвиток банківської справи. Основною рисою розвитку банківської діяльності є зростання її напрямів, серед яких особливе місце займає інвестиційна діяльність комерційних банків.

Інвестиційна діяльність банків має суттєве значення як для економіки країни в цілому, так і для самих банківських установ. Для економіки країни значення інвестиційній діяльності банків полягає в тому, що вони, акумулюючи фінансові ресурси фізичних і юридичних осіб, направляють грошові кошти в найбільш привабливі види економічної діяльності, стимулюють розвиток реального сектору та соціальної сфери, забезпечують формування фінансових можливостей для підвищення добробуту в країні в цілому. З позиції окремого банку інвестиційна діяльність здійснюється з метою одержання прибутків від операцій з цінними паперами та для забезпечення участі в статутному капіталі інших підприємств і стратегічного контролю за їх власністю і діяльністю. Крім того, банки через інвестиційну діяльність у реальному секторі намагаються створити фінансово-промислові групи, корпорації, холдинги, в яких головним суб'єктом виступають банківські установи, що надають фінансові ресурси підприємствам реального сектору економіки, яких постійно бракує в українській економіці.

Питання інвестиційної активності банків останнім часом є предметом дослідження провідних зарубіжних і українських учених-фінансистів. Серед фахівців з питань банківської та інвестиційної діяльності внесок у розвиток теорії інвестиційної поведінки банків зробили такі зарубіжні вчені, як Абрамов Р.І., Барирон К.Дж., Дерінг Х.-У., Іноземцев В.Л., Львов Д.С., Макконел К.,

Максимо В.Енг, Рід Е., Ростоу В., Роуз П.С., Сінкі Дж., Усоскін В.М., Фабрічнов С.А. та інші. Значний внесок у розвиток теорії інвестиційної і банківської діяльності належить вітчизняним економістам. Серед українських дослідників з даного питання слід назвати Губського Б.В, Дудченка М.А., Кириченка О.А, Лисицького В.І, Лук'яненка Д.Г, Луцишин З.О., Макогона Ю.В, Матвієнка В.П, Мороза А.М, Новицького В.Є., Пересаду А.А, Плотнікова О.В., Рогача О.І., Савлука М.І, Сича Є.М, Ющенка В.А. та інших.

Однак слід зазначити, що у вітчизняній фінансово-економічній науці не достатньо повно висвітлені проблеми банків як суб'єктів інвестиційної діяльності, тенденції та перспективи розвитку діяльності вітчизняних банків, пов'язаної із інвестуванням фінансових ресурсів в цінні папери.

Як зазначають Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В., основними видами інвестиційних операцій банку є:

а) стратегічні – купівля контрольного пакету акцій для управління підприємством;

б) портфельні – купівля окремих видів цінних паперів для отримання доходів [1]

В умовах України, де фондовий ринок не дуже розвинутий, більшість банків не має можливості придбати контрольні пакети акцій для стратегічного управління підприємствами реального сектору економіки. Проте банки мають можливість виступати як портфельні інвестори, що є більш ефективним в умовах нестабільної економічної ситуації, яка характерна для українській економіці на протязі всього періоду її існування. Крім того, вітчизняні банки та банки з іноземним капіталом поки що не мають достатніх фінансових ресурсів для активної участі на фондовому ринку як стратегічні інвестори.

Нині немає єдиного підходу до визначення поняття банківські інвестиції. Прихильники вузького підходу дотримуються думки, що банківські інвестиції пов'язані лише з операціями з цінними паперами. Так, наприклад, А.В. Череп та О.Ф. Андросова подають таке визначення

банківських інвестицій – це вкладання коштів у цінні папери з терміном погашення понад один рік, що мають за мету прибутку [2].

Інші ж автори вважають за доцільне широке тлумачення терміне «банківські інвестиції». Під банківськими інвестиціями традиційно розуміють всі напрямки розміщення ресурсів комерційного банку, а також операції з розміщення грошових коштів на певний термін з метою набуття доходу. У першому випадку до інвестицій відносять весь комплекс активних операцій комерційного банку, у другому – тільки його термінову складову [3].

Інвестиційна діяльність банків – це практична діяльність банківських установ щодо реалізації різних форм інвестицій задля отримання доходу, соціального ефекту, підтримки певного рівня ліквідності та платоспроможності чи інших цілей банку. Метою інвестиційної діяльності комерційних банків є забезпечити собі збереження коштів, диверсифікацію (розподіл банківських активів між різними об'єктами вкладів з метою зниження ризику можливих втрат капіталу чи доходів від нього), доход і ліквідність [4].

До занять інвестиційною діяльністю банків спонукають такі причини:

- розширення дохідної і клієнтської бази; банківське інвестування сприяє максимізації дохідності, ліквідності та платоспроможності;

- висока ризиковість кредитних операцій і прагнення оптимізувати оподаткування банківських доходів [5].

На погляду Б.Л. Луціва, є два аспекти інвестиційної діяльності банків: перший – це власне інвестиційна діяльність банку, спрямована на збільшення доходів банку, а другий – інвестиційна діяльність із позицій розвитку економіки, спрямована на забезпечення безперервності процесу відтворення основних засобів і отже, – на процес суспільного відтворення загалом. Між цими двома аспектами інвестиційної діяльності банків існують відповідні канали взаємозв'язків, що дає підстави розглядати ці аспекти як єдине ціле [6].

Економічна суть інвестиційної діяльності банку зводиться до фінансових інвестицій (довгострокові цінні папери, паї, частки, вкладення у

статутні капітали тощо) та реальних інвестицій (матеріальні та нематеріальні активи) [7].

Проведений аналіз наукових досліджень дозволяє зробити висновок, що в економічній літературі виділено низку основних напрямків діяльності банків на інвестиційному ринку (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Основні напрямки діяльності банків на інвестиційному ринку [8]

Згідно обраного нами об'єкта переддипломної практики, нас цікавить інвестиційна діяльність банку, пов'язана з цінними паперами. Діяльність банку як інвестора на ринку цінних паперів полягає у формуванні інвестиційного портфеля. До портфелю включаються цінні папери, що знаходяться у власності банку, і зорієнтовані як на власне володіння, так і на перепродаж; до інвестиційного портфеля банку можуть бути віднесені також цінні папери, які входять до резервів другої черги; інвестиційний портфель банку може включати цінні папери, що емітовані резидентами та нерезидентами України і допущені до обігу на фондовому ринку України

відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок»; похідні щодо цінних паперів фінансові інструменти (ф'ючерси та опціони на цінні папери та ринкові індекси) можуть використовуватися у складі портфеля для зниження рівня ризику; неакціонерні вкладення банку в статутні капітали підприємств та організацій, що оформлені цінними паперами, розглядаються як інвестиційні.

Основою ефективної інвестиційної діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів є оптимізація структури інвестиційного портфеля, яка можлива лише за умови розбудови фінансового ринку України шляхом створення організаційно-правових умов вільного доступу на ринок на рівних правах держави та інших суб'єктів – власників грошових коштів, формування ринкового механізму ціноутворення, використання різноманітних фінансових інструментів, що дозволяє забезпечити потреби окремих груп суб'єктів господарювання необхідними кредитними ресурсами.

1.2. Інвестиційна політика банку: сутність, види та значення

В умовах нестабільності сучасного фінансового середовища кардинально змінюються місце і роль комерційних банків. Можливість поєднувати діяльність на кредитному ринку та на ринку цінних паперів дає банківським інституціям суттєві переваги. Інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів забезпечує збільшення прибутковості банківських операцій, підвищення ліквідності банків та захист їхніх фінансових ресурсів від інфляційного знецінення. Необхідною умовою здійснення ефективної інвестиційної діяльності банку є розробка та впровадження виваженої та дієвої інвестиційної політики.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення поняття «інвестиційна політика банку». Зокрема, представлено значну кількість публікацій, у яких автори висвітлюють різні підходи до розуміння сутності інвестиційної політики банку, що викликає неоднозначність трактування

цього поняття. Питанням розкриття змісту інвестиційної політики банку займалися такі вітчизняні спеціалісти, як І. Бланк, М. Паласевич, К. Слюсарчик, О. Вовчак, А. Мертенс, О. Гетьман, Б. Луців, Т. Майорова, І. Васькович, А. Мороз, Л. Нейкова, А. Пересада, Б. Пшик, М. Савлук, І. Сало, О. Криклій, а також російські вчені – О. Буренін, М. Бабичев, Ю. Бабичева, Н. Єгорова, Є. Жуков, В. Бочаров, Ю. Касимов, Л. Ігоніна, О. Лаврушин, Я. Міркін та ін.

Для більш детального розкриття змісту поняття «інвестиційна політика» нами були проаналізовані погляди різних вчених, внаслідок чого виділено ряд підходів до трактування цього поняття (табл. 1.1).

Перший підхід – організаційний заснований на положенні, що інвестиційна політика являє собою комплекс заходів, елементів щодо досягнення ефективної інвестиційної діяльності банку. Представниками цього підходу є такі науковці, як Л. Ігоніна, М. Паласевич, К. Слюсарчик, М. Бабічев, Ю. Бабічева, Б. Пшик, Л. Кльоба, А. Затхей, О. Ковальов, Є. Палига, О. Печенко, Є. Жуков [9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18].

Так, наприклад, один з представників цього напрямку, Є. Палига, до складу інвестиційної політики відносить такі елементи – напрями дій банку:

– визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів і оптимізації структури їх джерел; формування і оцінка інвестиційного портфеля банку;

– забезпечення шляхів прискорення реалізації інвестиційних заходів;

– формування окремих напрямів інвестиційної діяльності банку згідно зі стратегією його розвитку;

– вивчення й облік умов зовнішнього інвестиційного середовища і кон’юнктури інвестицій;

– пошук окремих об’єктів інвестування і оцінка їх відповідності напрямам інвестиційної діяльності банку;

– забезпечення високої ефективності інвестицій;

– забезпечення мінімізації ризиків, пов’язаних з інвестиційною діяльністю банку;

– забезпечення ліквідності інвестицій [16].

Таблиця 1.1.

Дефініції поняття «інвестиційна політика»

№ з/п	Визначення	Автор
1	довгострокове вкладання економічних ресурсів з метою створення та отримання чистого прибутку у майбутньому	Беренс В.
2	складова фінансової політики та напрямок економічної політики, що здійснюється державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій, джерел отримання інвестиційних ресурсів, напрямів їхнього використання	Водянов У.
3	процес розміщення грошей в ті або інші фінансові інструменти у розрахунку на збільшення їх вартості і (або) отримання позитивного розміру доходу	Гитман Л.
4	загальнодержавні принципові рішення та заходи, що визначають напрями використання капітальних вкладень у сферах і галузях економіки з метою забезпечення ефективності та пропорційності її розвитку, усунення міжгалузевих і внутрішньогалузевих диспропорцій, досягнення оптимальних співвідношень між розвитком матеріального виробництва і невиробничої сфери	Загородній А.
5	складова економічної політики, що здійснюється державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій і напрямів їхнього використання	Кондрашова М.
6	комплекс правових, адміністративних, економічних методів держави, які спрямовані на розширення й активізацію інвестиційних процесів	Сергеєв І.
7	частина державної загальноекономічної політики, сукупність взаємопов’язаних дій (виконання певних функцій), що мають на меті посилення державного впливу на інвестиційні процеси у країні	Левченко Л.
8	сутність інвестиційної політики полягає у в підтримці інвестиційного потоку на рівні, що гарантує беззупинну з поступовою тенденцією віддачу від вкладених інвестицій, достатню для досягнення низько інфляційного економічного розвитку.	Максимова Т.
9	механізм, який є складовою економічної політики держави, що передбачає дію економічних інструментів, які забезпечують вплив на інвестиційний процес, в рамках чинних нормативно-правових актів країни, з метою досягнення соціального та економічного ефектів, при урахуванні ресурсних та інституційних обмежень	Пшенична В.
10	комплекс правових, адміністративних та економічних заходів держави, спрямованих на активізацію інвестиційних процесів	Чистов С.

Інші науковці стверджують, що якісно розроблена інвестиційна політика комерційного банку повинна містити такі складові:

– умови, за яких банк може проводити здійснення інвестицій;

– класифікація видів інвестицій, на яких спеціалізується банк;

– межі процентних ставок за інвестиційними операціями і методика їх розрахунку;

– документальне оформлення та опис процедур із здійснення інвестицій;

– відомості про управлінські структури, які беруть участь в інвестиційній діяльності, їх повноваження; можливості диверсифікації інвестиційних з метою зменшення ризиків;

– розподіл функціональних обов'язків керівництва і персоналу банку щодо обов'язків і повноважень з розробки інвестиційної політики і прийняття конкретних управлінських рішень;

– орієнтація інвестиційної діяльності банку на обслуговування певних сегментів ринку з урахуванням постійних змін, що відбуваються в економічній системі перехідного періоду;

– визначення послідовності дій у процесі прийняття рішень щодо інвестиційних операцій, здійснення яких визначає перебіг інвестиційного процесу в даному банку;

– напрями організації контролю за інвестиційною діяльністю банку у сфері дотримання відповідних повноважень його працівниками щодо реалізації інвестиційної політики [19].

Таким чином, згідно першого підходу інвестиційна політика банку являє собою комплекс заходів щодо організації та управління інвестиційною діяльністю банку, спрямованих на забезпечення оптимальних обсягів та структури інвестиційних активів, зростання їх прибутковості при допустимому рівні ризику. На нашу думку, даний підхід найбільш точно розглядає основну мету та сутність інвестиційної політики банку. Проте, з іншого боку, він не враховує необхідності узгодження даної політики з основною цільовою стратегією банку. Таким чином, перший підхід до визначення поняття відображає основну мету та склад інвестиційної політики.

Другий підхід характерний тим, що його представники розглядають інвестиційну політику банку як невід'ємну складову його загальної

економічної стратегії. Таке визначення наведено в Енциклопедії банківської справи України, також прихильниками цього напряму є О. Гетьман, І. Бланк, В. Бочаров, Ю. Касимов, І. Васькович, А. Грязнова, І. Сало, О. Криклій [20, 21, 22, 23, 24, 25, 26]. Згідно другого підходу, інвестиційна політика банку – це частина загальної економічної стратегії банку, яка визначає вибір і засоби реалізації найбільш раціональних шляхів оновлення і збільшення рівня самофінансування його інвестиційної діяльності і найбільш ефективних форм залучення коштів з різних джерел для здійснення інвестицій. На нашу думку, даний підхід відображає рівень інвестиційної політики банку в системі загальної економічної стратегії, як її невід'ємну складову.

Третій «функціональний підхід», заснований на тому, що в його межах інвестиційна політика банку розглядається як система функціональних орієнтирів, цілей. Тобто це поняття містить в собі мету інвестиційної діяльності банку. Представниками цього напрямку є О. Вовчак, Р. Тиркало, С. Прасолова, В. Сидоренко [27, 28, 29, 30].

На думку представника третього підходу Б. Луціва, інвестиційна політика банку повинна визначати такі важливі моменти:

– форми здійснення інвестицій;

– максимальні розміри інвестиційних вкладень;

– обсяги здійснення інвестицій кожного типу;

– клієнти, на яких спрямована інвестиційна діяльність банку;

– обставини, за яких здійснюються банківські інвестиції [31].

Таким чином, в межах третього підходу інвестиційна політика банку має передбачати визначення пріоритетних напрямів інвестування з урахуванням очікуваних доходів і ризику й на цій основі відбір відповідних інвестиційних проектів; граничної величини кредиту; механізму реалізації інвестицій, у тому числі можливостей об'єднання коштів і системи участі у фінансово-промислових групах; способів контролю за реалізацією інвестицій і санкцій до них.

Інвестиційна політика банку поєднує елементи розглянутих підходів вітчизняних і зарубіжних учених до дослідження сутності поняття інвестиційна політика банку . Виділимо її основні особливості:

– інвестиційна політика банку сприймається як документально зафіксоване зведення правил, що регламентують процес інвестування і спрямовані на досягнення стратегічних цілей банку;

– інвестиційна політика банку повинна випливати із загальної ділової політики банку та взаємопов’язуватися із депозитною, кредитною, кадровою, комунікаційною, процентною та іншими політиками банку;

– інвестиційна політика банку визначається пріоритетами у виборі клієнтів та інвестиційних інструментів; нормами і правилами, що регулюють практичну діяльність банківського персоналу, який реалізує ці пріоритети [17].

Тому можна зробити висновок, що інвестиційна політика банку є складовою загальної політики банку і являє собою систему документально затверджених правил, принципів і процедур, які визначають пріоритетні напрями інвестиційної діяльності банку, регламентують процеси здійснення банками інвестиційних операцій та послуг і спрямовані на раціональне використання банком фінансових ресурсів, формування ефективного інвестиційного портфеля з метою досягнення банком стратегічних цілей, що випливають із його загальної ділової політики. При розробці інвестиційної політики банки керуються традиційними критеріями: ліквідність, дохідність, ризик та величина банківських процентних ставок. Тому прийнято розрізняти такі основні види інвестиційної політики банків (рис. 1.2):

– консервативна, за якої пріоритетною метою є мінімізація інвестиційного ризику. Значну частину інвестицій займають вклади в облігації та інші короткострокові боргові зобов'язання, що призводить до зменшення ризику, підвищення ліквідності, проте до зменшення дохідності;

– поміркована (компромісна), скерована на вибір таких об’єктів інвестування, за яких рівень поточної доходності, темпи вкладень та рівень

ризику найбільшою мірою наближені до середньо ринкових. Інвестор не прагне максимізації свого інвестиційного доходу, уникає вкладення капіталу у високоризикові об’єкти інвестування;

– агресивна інвестиційна політика передбачає максимізацію поточного доходу від інвестиційних вкладень у найкоротші терміни. Надається перевага ЦП із великим ступенем ризику, проте із значною потенційною дохідністю (акції). Така політика є ризиковою, вимагає від інвестора глибокого знання ризику, вміння прогнозувати розвиток і зміни кон’юнктури [18].

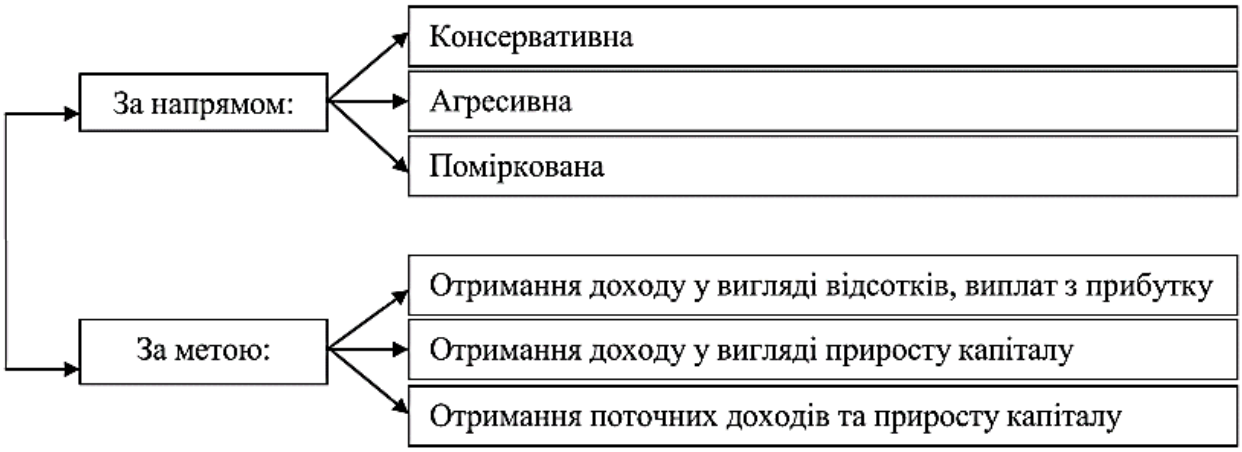

Рис. 1.2. Основні види інвестиційної політики банку [33]

Визначення оптимальних способів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності передбачає вироблення основних напрямів інвестиційної політики та встановлення принципів формування джерел фінансування інвестицій. У відповідності з цими критеріями можна виділити наступні напрямки інвестиційної політики:

– інвестування з метою отримання доходу у вигляді відсотків, дивідендів, виплат із прибутку;

– інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу в результаті зростання ринкової вартості інвестиційних активів;

– інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу.

Орієнтація на одне із зазначених напрямків є ключовою ланкою формування інвестиційної політики, що визначає склад об'єктів інвестування,

джерело отримання доходу, рівень прийнятного ризику та підходи до аналізу інвестицій [34, С. 37].

При виборі першого напряму інвестиційної політики визначальне значення надається стабільності доходу. Відображаючи традиційні підходи до інвестування, даний напрямок лежить в основі консервативної інвестиційної політики. Воно передбачає вкладення коштів в активи з фіксованою прибутковістю протягом тривалого періоду часу при мінімальному ризику, високої надійності і ліквідності інвестицій.

Основною метою інвестиційного аналізу є виявлення ступеня надійності вкладень, гарантованості доходів, рівня ризиків і можливостей їх хеджування. Особлива увага приділяється ретроспективним і поточним аспектам аналізу, збору і обробки інформації, що характеризує рух процентних ставок, дохідність цінних паперів, рейтинги компаній-емітентів цінних паперів.

При орієнтації інвестиційної політики на приріст капіталу на перший план висувається стабільність збільшення ринкової вартості інвестиційних активів, а їх прибутковість розглядається лише як один з факторів, що визначають вартість активів. Політика, спрямована на зростання капіталу, пов'язана з вкладенням коштів в інвестиційні об'єкти, які характеризуються підвищеним ступенем ризику, обумовленої можливістю знецінення їх вартості.

Зростання ринкової вартості об'єктів інвестування може відбуватися як в результаті поліпшення їх інвестиційних якостей, так і короткочасних коливань ринкової кон'юнктури. При цьому зростає роль спекулятивної складової.

Особливості даного типу інвестиційної політики визначають посилення ролі перспективних аспектів аналізу в порівнянні з ретроспективним і поточним аналізом при прийнятті інвестиційних рішень.

Вибір розглянутого напрямку в якості пріоритетного характерний для агресивної інвестиційної політики, метою якої є досягнення високої ефективності кожної інвестиційної операції, максимізації доходу у вигляді

різниці між ціною придбання активу та його подальшої вартістю при обмеженому періоді інвестування.

У банківської діяльності обидва напрямки інвестиційної політики можуть поєднуватися в різних формах, що дозволяє підсилити переваги і згладити недоліки. Варіантом такої комбінації виступає помірна інвестиційна політика, при якій перевага виявляється достатньою величиною доходу у вигляді як поточних виплат, так і приросту капіталу при не обмеженому жорсткими рамками періоді інвестування і помірному ризику [17].

Отже, комерційні банки повинні чітко відпрацювати і формально закріпити найважливіші аспекти та заходи, пов'язані з організацією та управлінням інвестиційною діяльністю.

Тому розробка і реалізація обґрунтованої інвестиційної політики є найважливішим аспектом діяльності банку у сфері інвестування, що також дозволяє підвищити його інвестиційну привабливість і прибутковість в умовах економічної кризи та відсутності достатнього фінансування розвитку економічних процесів.

1.3. Особливості формування та реалізації інвестиційної політики банку

Формування інвестиційної політики відбувається в рамках заданих напрямів інвестиційної стратегії та орієнтовано на їх виконання в поточному періоді. Воно передбачає визначення обсягу і складу конкретних інвестиційних вкладень, розробку заходів по їх реалізації, а в деяких випадках – складання моделей прийняття управлінських рішень щодо виходу з інвестиційного проекту і конкретних механізмів реалізації цих рішень.

Передумовою формування інвестиційної політики слугує загальна ділова політика розвитку банку, основні цілі якої являються пріоритетними при розробці стратегічних цілей інвестиційної діяльності. Представляючи собою важливий складовий елемент загальної економічної політики, інвестиційна політика виступає чинником забезпечення ефективного розвитку

банку. Процес формування інвестиційної політики банку в найбільш загальному вигляді представлений на рисунку 1.3.

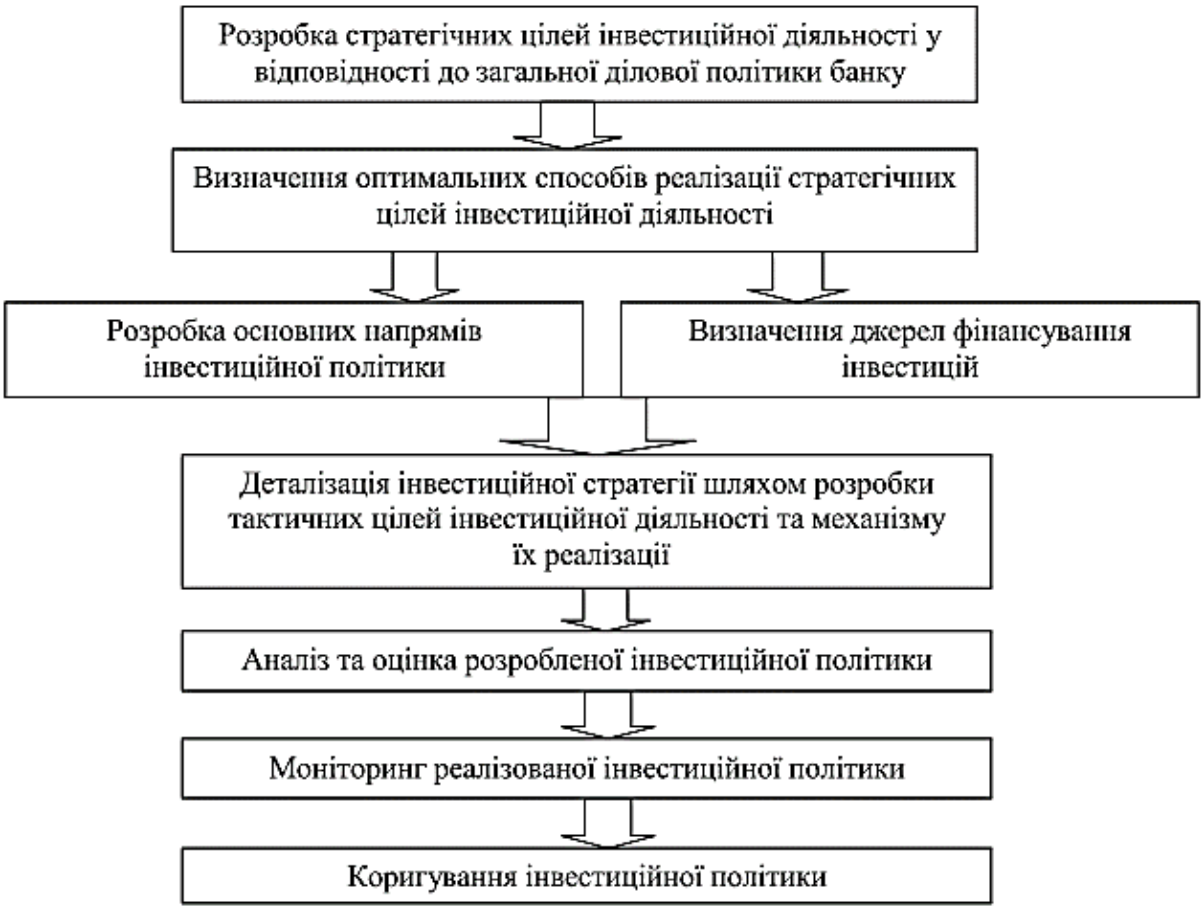

Рис. 1.3. Процес формування інвестиційної політики банку [11]

На основі проаналізованих джерел, виділимо наступні етапи формування інвестиційної політики банку (рис. 1.4).

Перший етап передбачає вивчення обсягів, форм та ефективності інвестування в банку. Об'єктами аналізу виступають:

– темп зміни обсягу портфеля цінних паперів, загальний обсяг інвестованих коштів в цінні папери, зміна питомої ваги портфеля цінних паперів в активах банку;

– склад, структура та динаміка портфеля цінних паперів за певними фінансовими інструментами;

– дохідність всього портфеля та у розрізі окремих цінних паперів.

За допомогою проведеного аналізу можна оцінити ефективність та обсяги портфеля цінних паперів у перед плановому періоді [25].

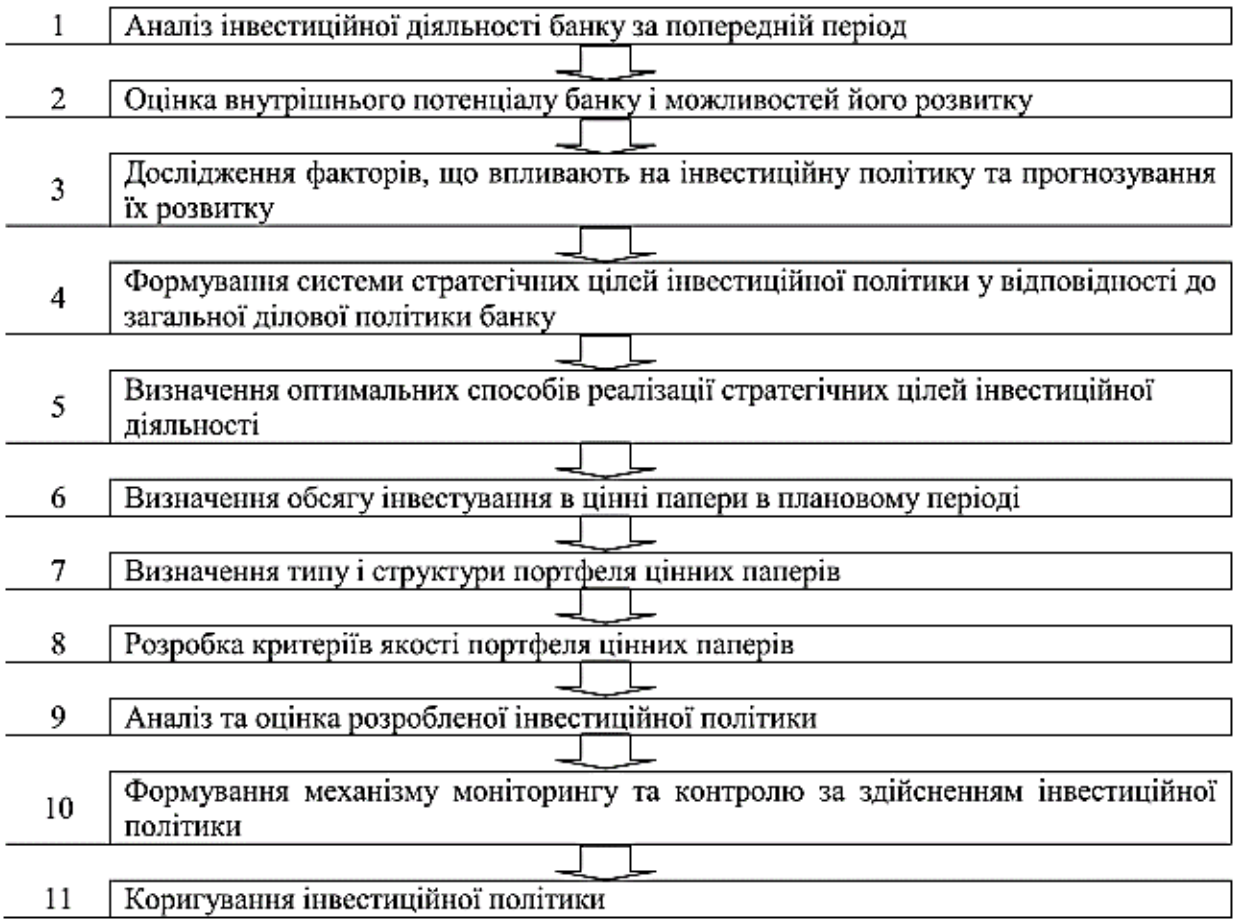

Рис. 1.4. Основні етапи формування інвестиційної політики банку [11, 25]

Другий етап включає аналіз даних, що отримані за результатами першого етапу формування інвестиційної політики. Після цього робиться висновок про можливості розвитку банку та його потенціал.

Третій етап є важливою складовою, так як на ньому відбувається аналіз факторів, що впливають на інвестиційну політику банку. Внутрішні чинники, що впливають на інвестиційну політики банку:

– стратегія комерційного банку та її особливості;

– галузева та територіальна специфіка діяльності банку;

– ресурсний потенціал банку;

– можливість реалізації завдань банку за допомогою портфеля цінних паперів;

– необхідність підтримки певного рівня ліквідності та мінімізація ризиків;

– кваліфікація, досвід та професійна підготовленість та персоналу банку;

– практичне володіння співробітниками банку теорією та інструментами зниження інвестиційного ризику.

Серед зовнішніх чинників виділяють такі:

– загальний стан економіки країни (фаза економічного циклу, інфляція, дефіцит держбюджету тощо);

– чинні законодавчі обмеження та пільги;

– ситуація на ринку цінних паперів - динаміка процентної ставки, наповненість ринку, курсова вартість цінних паперів тощо [11].

Четвертий етап передбачає обґрунтування типу інвестиційної політики, який характеризує принципові підходи до її здійснення з погляду співвідношення рівня дохідності та ризику інвестиційної діяльності банку.

На п’ятому етапі розробляються основні напрямки інвестиційної політики та визначаються джерела фінансування інвестицій.

На шостому етапі визначається обсяг інвестицій в цінні папери в плановому періоді. Як правило, це здійснюється не в абсолютному вимірі, а шляхом визначення діапазону співвідношення суми вкладень у цінні папери до суми робочих активів, суми загальних активів, суми капіталу банку.

На сьомому етапі визначається тип та структура портфеля цінних паперів. Цей етап передбачає, що банк чітко формує свою стратегію управління та визначає майбутній тип портфеля. Основною перевагою портфельного інвестування є можливість вибору портфеля для вирішення специфічних інвестиційних завдань. Під час вибору структури портфеля цінних паперів на даному етапі має бути визначене співвідношення між спекулятивною та консервативною частинами портфеля.

Восьмий етап передбачає встановлення планового рівня дохідності та прибутковості портфеля цінних паперів, максимального рівня ризикованості вкладень банку в цінні папери, рівня ліквідності портфеля.

Існує певна система критеріїв, за якими відбувається оцінка та аналіз розробленої інвестиційної політики:

– відповідність інвестиційної політики загальній економічній стратегії банку по цілям, термінами і напрямам реалізації;

– внутрішня і зовнішня збалансованість інвестиційної політики;

– ступінь реалізації інвестиційної політики;

– ефективність інвестиційної політики.

Зміна умов здійснення інвестиційної діяльності вимагає проведення постійного моніторингу для успішного здійснення розробленої інвестиційної політики. Інвестиційна програма на момент складання не може охопити весь комплекс змін зовнішніх і внутрішніх факторів у перспективі. Тому гнучкість і динамічність інвестиційної програми може бути досягнута шляхом поточної коригування управління інвестицій, що передбачає об'єктивну оцінку ефективності окремих вкладень в короткостроковому періоді, визначення можливостей виходу з інвестиційних проектів, реінвестування капіталу при настанні несприятливої ситуації.

Суб’єктами банківської інвестиційної діяльності є відповідно комерційні банки, що здійснюють банківські інвестиції. Об’єктами інвестиційної діяльності є безпосередньо певні цінності, в які направлені інвестиції. Це можуть бути власні основні фонди та інші вкладення, які збільшують вартість власних активів банку, цінні папери та інші.

Основні принципи формування інвестиційної політики банків:

1. Інвестиційна політика банку повинна бути пов’язана із загальною економічною стратегією банку. Інвестиційна політика розглядається як один з основних елементів загальної стратегії розвитку банку і потребує узгодження з його депозитною та кредитною політиками, політикою управління банківськими ризиками. Інвестиційна політика має бути узгоджена за своїми цілями з загальною стратегією і не вступати з нею в протиріччя.

2. Урахування під час розробки інвестиційної політики стану країни та її розвитку в певний період.

3. Урахування під час розробки інвестиційної політики прогнозування кон’юнктури фінансового ринку. Під час визначення стратегічних цілей банку

з приводу обсягів його інвестиційної діяльності, вибору форм інвестування мають бути прогнозовані і враховані певні зміни, які очікуються в даному періоді на фінансовому ринку в цілому і в тих його сегментах, у яких банк проводить (або збирається проводити) свою інвестиційну діяльність. Унаслідок циклічності розвитку і постійної мінливості стану фінансового ринку, окремих його сегментів необхідно систематично вивчати стан його кон'юнктури для формування ефективної інвестиційної політики, її коригування в окремих напрямках.

4. Забезпечення дотримання правових норм державного регулювання інвестиційної діяльності банків. Як і інші сфери економічної діяльності окремих суб'єктів господарювання, інвестиційна діяльність банків підлягає активному регулюванню з боку держави. Формами такого регулювання є певні закони, нормативні акти Національного банку України (наприклад, встановлені ним економічні нормативи щодо здійснення інвестиційних операцій).

Стратегічні цілі інвестиційної політики і механізм їх реалізації не повинні вступати в протиріччя з чинними нормами державного регулювання інвестиційної діяльності.

5. Урахування внутрішнього потенціалу банку та можливостей його розвитку. Обсяг інвестиційної діяльності банку, диверсифікація її напрямків, можливості купівлі окремих фінансових інструментів передусім визначається розміром його статутного капіталу, рівнем розвитку матеріально-технічної бази на інноваційних технологій, кваліфікацією фінансових менеджерів, організаційною структурою управління і деякими іншими елементами, які характеризують його внутрішній ресурсний потенціал.

Формування інвестиційної політики відбувається в рамках заданих напрямів інвестиційної стратегії та орієнтовано на їх виконання в поточному періоді. Воно передбачає визначення обсягу і складу конкретних інвестиційних вкладень, розробку заходів по їх реалізації, а в деяких випадках

– складання моделей прийняття управлінських рішень щодо виходу з інвестиційного проекту і конкретних механізмів реалізації цих рішень [25].

Реалізація інвестиційної політики банку, у першу чергу, пов’язана з інвестиційним управлінням портфелем цінних паперів, основною метою якого є збереження максимального доходу при даному рівні ризиків або при даному рівні доходу мінімізація ризиків (рис. 1.5).

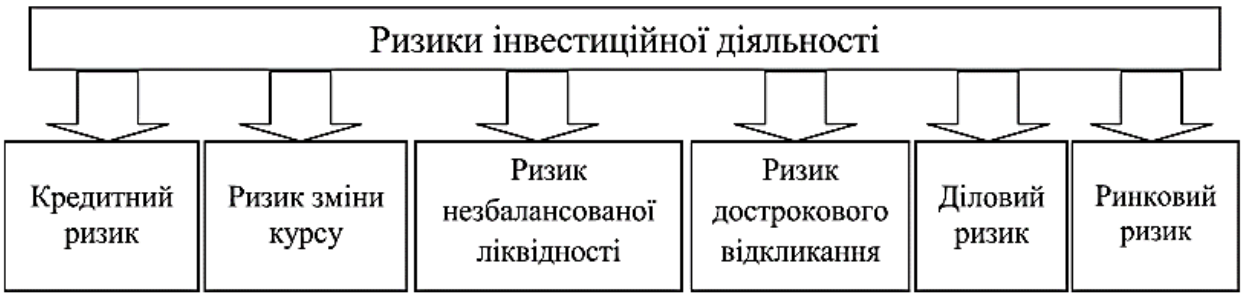

Рис. 1.5. Види ризику за банківськими інвестиціями [35]

Розглянемо ризики біль детально. Основним ризиком по інвестиціям можна назвати кредитний ризик. Кредитний ризик банківських установ полягає в можливості несвоєчасної оплати платежів за кредитом і відсотків по цінних паперах.

Спеціалізовані агентства дають оцінку кредитних ризиків за окремими випусками цінних паперів та за їх різним видам. Ці агентства присвоюють паперам певний рейтинг, який дозволяє дізнатися можливості своєчасного погашення зобов'язань.

Кредитні ризики найчастіше пов'язані з тим, що емітент цінних паперів починає відчувати фінансові труднощі, тому він не може виконати взяті зобов'язання. Такі ризики бувають пов'язані з тим, що державні установи або уряд країни не можуть виконати зобов'язання з погашення боргів.

Кредитний ризик не поширюється на цінні папери держави, які вважаються від нього вільними. Запорукою цього є стійкість економіки, бо саме звідти уряд бере кошти для погашення боргів, а також зобов'язань перед кредиторами (фінансово-кредитні комерційні організації і населення).

Якщо держава здатна не тільки отримувати кредити, але і погашати їх, то вона має всі умови для отримання високої кредитної репутації і для

становлення та налагодженого функціонування фінансово-кредитної системи всієї держави.

Кредитний ризик притаманний більшості цінних паперів, особливо тим, які емітують окремі органи місцевого самоврядування та приватні корпорації. Всі ці ризики призвели до того, що з'явилася певна нормативно-правова база, що регулює процес і забороняє покупку спекулятивних цінних паперів.

Банки в основному купують цінні папери інвестиційного рівня. Можна зробити висновок, що оскільки вклади в муніципальні та державні папери майже не схильні до ризику, то і кредитний ризик не є основною проблемою купівлі цінних паперів.

Ризик зміни курсу цінних паперів пов'язаний з зворотною залежністю між нормою відсотка і курсом твердо відсоткових цінних паперів: при зростанні процентних ставок курсова вартість паперів знижується і навпаки. Це породжує великі проблеми для інвестиційних відділів банків, бо при зміні економічної кон’юнктури часто виникає необхідність у мобілізації ліквідності і доводиться продавати цінні папери на збиток. Зростання процентних ставок знижує ринкову ціну раніше емітованих цінних паперів, причому випуски з максимальними термінами погашення зазвичай зазнають найбільшого падіння ціни. Більше того, періоди зростання процентних ставок зазвичай відзначені наростанням попиту на кредити. А оскільки головним пріоритетом банку є видача кредиту, багато цінних паперів повинні бути розпродані в цілях отримання готівки для надання позичок. В останні роки з'явилося велике число інструментів для хеджування процентного ризику. До них відносяться фінансові ф'ючерсні контракти, опціонні контракти, процентні свопи та ін.

Ризик незбалансованої ліквідності пов'язаний з неможливістю швидкої конверсії деяких видів цінних паперів у платіжні засоби без певних втрат. Банки мають двома джерелами забезпечення ліквідності - внутрішніми і зовнішніми. Внутрішні джерела ліквідності втілені у певних видах активів, що можуть бути швидко реалізовані, у тому числі і цінних паперах, для яких є стійкий ринок і які є надійним об'єктом приміщення грошей. Ліквідними

цінними паперами, за визначенням, є ті інвестиційні інструменти, які характеризуються готовим ринком, відносно стабільною в часі ціною та високою ймовірністю повернення спочатку інвестованого капіталу банку. Прикладом високоліквідних цінних паперів можуть служити короткострокові державні папери, які легко реалізуються на грошовому ринку [36, С. 59].

Ліквідність як одна з найважливіших функцій управління активами через їх інвестування визначає здатність банку в кінцевому рахунку своєчасно виплачувати готівку за своїми зобов'язаннями. Ось чому мета приміщення коштів комерційного банку в цінні папери та формування на цій основі портфеля інвестицій не тільки приносити банку доходи і бути джерелом поповнення резерву першої черги, а й забезпечувати практичну можливість перетворювати цінні папери в готівкові кошти з мінімальною затримкою за часом незначним ризиком втрат.

Таким чином, інвестиційні кошти в ліквідній формі цінних паперів – це такі активи банку, які можуть бути легко перетворені в готівкові гроші з невеликим ризиком втрат або без них.

Гарантуючи високий рівень платоспроможності, ліквідності і стійкості роботи в системі ринкових відносин, комерційний банк повинен повсякденно вирішувати одну з центральних проблем своєї інвестиційної діяльності – забезпечувати несумісні інтереси вкладників банку і власників його акцій. Дана несумісність інтересів знаходить своє відображення у неминучому протиріччі між вимогами ліквідності і бажаної прибутковістю банківських операцій комерційного банку.

З одного боку, банк відчуває тиск власників акцій, зацікавлених в більш високі доходи, які можуть бути отримані за рахунок вкладення коштів у довгострокові цінні папери. Але, з іншого боку, ці дії серйозно погіршують ліквідність банку, необхідну при вилученні внесків клієнтами банку.

Протиріччя між ліквідністю і прибутковістю і визначає інвестиційний ризик, який розглядається в інвестиційній діяльності банку як дисперсія ймовірних варіантів отримання доходів з мінімальним збитком, забезпечуючи

ліквідність банку в цілому. Банки завжди повинні враховувати можливість того, що їм буде потрібно продавати інвестиційні цінні папери до їх погашення. У зв'язку з цим виникає питання про ширині і глибині відповідного вторинного ринку даного виду цінних паперів.

Готовність керівників комерційного банку жертвувати ліквідністю заради прибутку і навпаки означає усвідомлено йти на більший або менший інвестиційний ризик, з урахуванням всіх його чинників. Звідси інвестиційна діяльність комерційного банку, прямим чином пов'язана з ризиком активних операцій з цінними паперами, вимагає від керівництва банку вироблення певної тактики, стратегії та конкретних дій у даній сфері банківської діяльності, визначаючи тим самим інвестиційну політику.

Ризик дострокового відкликання цінних паперів. Багато корпорацій і деякі органи влади, що емітують інвестиційні цінні папери, залишають за собою право дострокового відкликання цих інструментів та їх погашення. Таке погашення дозволяється, якщо пройшов мінімально допустимий термін і якщо ринкова ціна облігації не нижче початкової її курсової вартості.

Так як подібні відгуки зазвичай відбуваються після зниження ринкових процентних ставок (коли позичальник може випустити нові цінні папери, пов'язані з меншими відсотковими витратами), банк стикається з ризиком втрат доходу, оскільки він повинен реінвестувати повернуті кошти за більш низькими відсотковими ставками, сформованим на поточний момент. Банки зазвичай намагаються мінімізувати цей ризик відкликання, набуваючи облігації, відгук яких не може бути проведений протягом декількох років, або просто уникаючи покупки цінних паперів з можливістю відкликання [36, С. 30].

Оскільки банк, який зберігає в портфелі відкличні облігації, втрачає частину надходжень після відкликання, він отримує відшкодування у вигляді відзивної премії, яка тим вище, чим раніше оголошується дострокове погашення. Крім того, оскільки можливість дострокового погашення облігації

вносить елемент невизначеності у політику банку, за цими випусками сплачується вищий відсоток.

Діловий ризик. Усі банки стикаються зі значним ризиком того, що ринкова економіка, яку вони обслуговують, може занепасти зі зниженням обсягів продажів, а також зростанням банкрутства і безробіття. Ці несприятливі явища іменуються діловим ризиком. Вони дуже швидко відбиваються на кредитному портфелі банку, де в міру зростання фінансових труднощів позичальників збільшується обсяг неповернених позик. Оскільки ймовірність ділового ризику досить висока, багато банків щоб компенсувати вплив ризику кредитного портфеля, в значній мірі спираються на свої профілі цінних паперів.

Це пов'язано з тим, що багато цінні папери, що купуються банками, емітовані позичальниками, що знаходяться за межами їх кредитного ринку. Таким чином, банк буде намагатися купити більшу кількість цінних паперів інших регіонів [37, С. 32].

Ринковий ризик обумовлений тим, що у зв'язку з непередбаченими змінами на ринку цінних паперів або в економіці цінність окремих видів паперів як об'єкта інвестиційних вкладень банку може бути частково втрачена, так що їх продаж стане можливим лише з великою знижкою в ціні.

Найважливішою характеристикою банківських інвестицій є їх оцінка з позиції об'єднаного критерію вкладення коштів, так званого магічного трикутника «прибутковість-ризик-ліквідність».

Існують стійкі залежності між прибутковістю, ліквідністю і ризиком як інвестиційними якостями об'єктів вкладень. Вони виражаються в тому, що, як правило, у міру збільшення прибутковості знижується ліквідність і зростає ризик вкладень [38].

Прибутковість інвестиційної діяльності комерційних банків залежить від ряду економічних факторів і організаційних умов, серед яких визначальна роль належить таким, як:

– економіка держави, що стабільно розвивається;

– наявність різних форм власності у сфері виробництва і послуг, включаючи сферу банківської діяльності з переважанням приватної і акціонерної форм власності;

– налагоджена і чітко функціонуюча структура фінансово-кредитної системи;

– наявність розвиненого і цивілізованого ринку цінних паперів;

– наявність ринкових інститутів цінних паперів (інвестиційні компанії, фонди та ін..);

– налагоджена система законодавчих актів і положень, регулюючих порядок випуску та обігу цінних паперу і діяльність самих учасників ринку цінних паперів, що використовуються в практиці міжнародної інвестиційної діяльності комерційних банків;

– наявність та підготовка висококваліфікованих фахівців і підприємців інвестиційної сфери діяльності та ринку цінних паперів та інше [39, С. 72].

Прибутковість цінних паперів окремих класів і видів залежить від ринкової вартості портфеля інвестицій, яка, у свою чергу, коливається залежно від зміни процентних ставок за облігаціями та сертифікатами, облікових відсотків, відсотків за векселями, дивідендів по акціях і відповідно попиту та пропозиції на ці папери на ринку цінних паперів [40].

Основна мета управління інвестиціями полягає в отриманні максимуму доходу при даному рівні ризику або мінімізація ризику при даному рівні доходу. Дохід від інвестиційного портфеля включає надходження у формі процентних платежів, дохід від підвищення капітальної вартості паперів, що у

портфелі банку та комісії за надання інвестиційних послуг - спред (різниця між курсами покупок і продажів при дилерських операціях).

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 1

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення поняття «інвестиційна політика банку». Аналіз існуючих поглядів вчених дозволив

виокремити три підходи до трактування – організаційний, функціональний та структурний, за якого інвестиційна політика розглядається як невід'ємна складова загальної економічної стратегії банку. Кожний з них поєднує в собі специфічні риси щодо трактування поняття «інвестиційна політика банку», тому на основі поєднання положень цих підходів було сформоване єдине визначення даного поняття. Інвестиційну політику банку варто розглядати як складову загальної політики банку, що являє собою систему документально затверджених правил, принципів і процедур, які визначають пріоритетні напрями інвестиційної діяльності банку, регламентують процеси здійснення банками інвестиційних операцій та послуг і спрямовані на раціональне використання банком фінансових ресурсів, формування ефективного інвестиційного портфеля з метою досягнення банком стратегічних цілей, що випливають із його загальної ділової політики.

Формування інвестиційної політики проходить в декілька етапів, на кожному з яких визначаються та досліджуються специфічні риси, які можуть впливати на неї, способи взаємодії з ними, методи їх мінімізації тощо. На нашу думку, процес формування інвестиційної політики для кожного банку має завершуватись остаточним аналізом та оцінкою розробленої інвестиційної політики здійснюють за системою критеріїв. Зміна умов здійснення інвестиційної діяльності вимагає проведення постійного моніторингу для успішного здійснення розробленої інвестиційної політики.

Реалізація інвестиційної політики банку, у першу чергу, пов'язана з інвестиційним управлінням портфелем цінних паперів, основною метою якого є збереження максимального доходу при даному рівні ризиків або при даному рівні доходу мінімізація ризиків. При здійсненні інвестиційної діяльності банк зіштовхується з певними ризиками, такими як кредитний, ризик зміни курсу, діловий ризик та інші.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ВИВЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

2.1. Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк»

Публічне акціонерне товариство акціонерний банк «Укргазбанк» (далі – ПАТ АБ «Укргазбанк») на сьогодні є однією з самих надійних та динамічних фінансових структур України, яка успішно функціонує на ринку банківських послуг.

Впевнене просування нових банківських продуктів на внутрішніх та міжнародних ринках забезпечили ПАТ АБ «Укргазбанк» зростання ділової репутації, основних фінансових показників та клієнтської бази.

Банк активно нарощує масштаби діяльності як шляхом збільшення обсягу операцій на банківському ринку, так і шляхом територіальної експансії.

Правовою формою банку є публічне акціонерне товариство, що відповідає вимогам законів України.

Відповідно до Статуту ПАТ АБ «Укргазбанк» органами управління банку є Загальні збори акціонерів, Наглядова рада та Правління, органами контролю Банку – Ревізійна комісія та Служба внутрішнього аудиту банку. Органи управління та органи контролю банку складають єдину систему, через яку акціонери банку регулюють та контролюють його діяльність. Система управління банку створена та діє за принципом підпорядкованості нижчих органів управління вищим органам управління. Розподіл прав і обов'язків між різними органами банку, правила та процедури прийняття рішень щодо справ банку, а також розподіл прав і обов’язків між банком та іншими зацікавленими сторонами визначається Статутом ПАТ АБ «Укргазбанк» та актами внутрішнього регулювання. Наглядова рада здійснює стратегічне управління діяльністю банку та забезпечує ефективний контроль за діяльністю Правління, а також контролює підзвітність членів Наглядової ради акціонерам банку. До повноважень Правління входить формування кредитної політики,

затвердження політик, положень, методик та процедур щодо управління кредитними ризиками, а також затвердження основних фінансових параметрів кредитної діяльності.

ПАТ АБ «Укргазбанк» пропонує свої послуги приватним клієнтам, також банк співпрацює з корпоративним клієнтами та з клієнтами середнього та малого бізнесу. Ефективна адаптація продуктового ряду до потреб клієнтів, орієнтація на комплексне обслуговування, гнучкість підходів до управління відносинами з клієнтами, швидке та адекватне реагування на зміни ринкової кон'юнктури стали складовими успішної реалізації стратегії розвитку корпоративного банкінгу в ПАТ АБ «Укргазбанк». Наслідком цього є широке коло корпоративних клієнтів, серед яких підприємства різних галузей економіки України, у тому числі виробництва, послуг, оптової та роздрібної торгівлі, будівництва, небанківські фінансові установи. Умови розрахунково-касового обслуговування постійно адаптуються банком до потреб корпоративних клієнтів і враховують такі фактори, як час обслуговування, швидкість проведення операцій, специфіка сплати банківських комісій тощо. Кредитування корпоративних клієнтів є важливим напрямком діяльності банку та локомотивом розвитку комплексних відносин з тими клієнтами, які потребують фінансування свого бізнесу. Банк пропонує своїм клієнтам депозитні продукти з різноманітними умовами. Банк завжди готовий розробити індивідуальні умови залучення коштів з урахуванням специфіки бізнесу клієнта. На сьогодні зарплатні проекти, які реалізовані банком, дають змогу отримувати заробітну плату працівникам понад 1 900 підприємств та організацій. Банк успішно обслуговує зарплатні проекти багатьох бюджетних та державних установ, серед яких низка відомих вищих навчальних закладів, міністерств, відомств та їх структурних підрозділів, а також підприємств паливно-енергетичного комплексу України. Банк пропонує корпоративним клієнтам індивідуальні умови обслуговування та високий рівень банківського сервісу, а широкий продуктовий ряд дає можливість банку здійснювати повне комплексне обслуговування своїх клієнтів.

У роздрібному сегменті ПАТ АБ «Укргазбанк» пропонує якісні послуги для певної як групи, такої вкладники банку, користувачі спеціальних продуктів та програм. Конкурентоздатність банку у роздрібному сегменті ґрунтується на і в той час на високому ступені індивідуалізації пропозиції же якісній стандартизації послуг. Серед послуг приватним клієнтам можна назвати розрахунково-касове у обслуговування фізичних осіб національній та іноземних валютах, відкриття поточних та бюджетних рахунків, залучення вільних коштів фізичних осіб на депозитні вклади., операції на ринку Форекс, надання послуг з перевезення готівки і цінностей, грошові перекази тощо.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» є співпраця з представниками малого та середнього бізнесу. У цій галузі ПАТ АБ «Укргазбанк» успішно реалізував проект «Кредитування малого бізнесу».

Проект спрямований на впровадження технологій мікрокредитування та активізацію роботи з малим та середнім бізнесом. Саме тому було розпочато постійне функціонування підрозділів з обслуговування малого та середнього бізнесу в усій філіальній мережі. Нарощування операцій з кредитування малих та середніх суб'єктів господарювання сприяло підвищенню рівня диверсифікації кредитних вкладень, збільшенню клієнтської бази, впровадженню нових технологій продажів.

Місія ПАТ АБ «Укргазбанк» полягає у кредитуванні вітчизняних підприємств та населення й наданні їм повного спектру високоякісних банківських послуг для забезпечення відновлення економіки України, стабільного зростання валового внутрішнього продукту.

Ціль банку – сприяти фінансовому добробуту клієнтів ПАТ АБ «Укргазбанк», акціонерів, суспільства, працівників та партнерів. У своїй діяльності Банк керується принципами професіоналізму, надійності, відповідальності, справедливості, інформаційної прозорості, поваги, співпраці і взаємодії, порядності [45, 46, 47].

Таким чином, ПАТ АБ «Укргазбанк» – універсальний банк, що надає повний спектр банківських послуг для підприємств та населення. Стратегічна

концепція універсального банку передбачає збільшення номенклатури продуктів/послуг, розширення каналів дистрибуції, підвищення якості банківських послуг і як результат – збільшення частки ринку.

Результат аналізу загального обсягу пасивів ПАТ АБ «Укргазбанк» показав, що за 2016 рік загальний обсяг пасивів банку збільшився на2 769 707 тис. грн. або на 13,32% за рахунок зростання обсягу зобов'язань на 2 088 775 тис. грн. (або на 12,16%) та збільшення величини власного капіталу на 707 932 тис. грн. (або на 18,56%, порівняно з попереднім роком). Динаміка пасиву банку зображена на рис. 2.1.

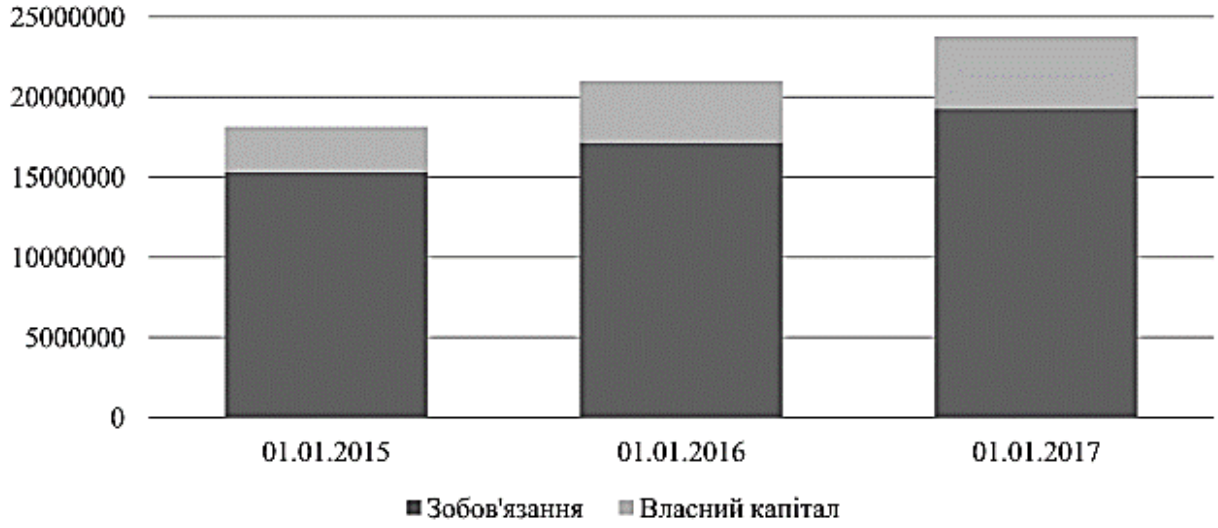

Рис. 2.1. Динаміка структури та обсягу пасиву ПАТ АБ «Укргазбанк», 2014-2016 рр., тис. грн. [42, 43, 44]

У 2015 році спостерігається стрімке зростання загального обсягу пасивів банку, при тому, що по І групі банків та в цілому по банківській системі зростання відбувалося значно меншими темпами. За 2016 рік темпи зростання загального обсягу пасивів ПАТ АБ «Укргазбанк» дещо менші, ніж по І групі банків та в цілому по банківській системі.

За 2016 рік загальний обсяг власного капіталу банку збільшився на 707 932 тис. грн., або на 18,56% за рахунок зростання капіталізованих дивідендів та інших фондів банків на 115 558 тис. грн., зменшення обсягу збитку минулих років на 941 751 тис. грн. (або на 14,37% у порівнянні з минулим роком), обсяг статутного капіталу банку зменшився на 337 242 тис. грн. (або на 3,37%,

порівняно з 2015 роком). Зміни в інших статтях були несуттєвими. За 2015 рік темпи зростання власного капіталу ПАТ АБ «Укргазбанк» були значно вищими, ніж по І групі банків та в цілому по банківській системі. У 2016 році ситуація була аналогічно. Так, у 2015 році темпи зростання власного капіталу банку становили 36,03% за рік проти 2,55% та 9,46% по першій групі банків та в цілому по банківській системі відповідно. У 2016 році зростання власного капіталу банку склало 18,56%.

Аналіз динаміки та структури зобов'язань ПАТ АБ «Укргазбанк» показав, що за 2016 рік загальний обсяг зобов'язань банку збільшився на 2 088 775 тис. грн. або на 12,16% за рахунок зростання коштів банків на 96 050 тис. грн. (1,13%), коштів юридичних осіб на 1 260 652 тис. грн. (72,98%), коштів фізичних осіб на 414 508 тис. грн. (7,83%), зріс обсяг випуску боргових цінних паперів на 4 939 тис. грн., зросли інші зобов'язання та інші фінансові зобов'язання на 33,93% та 33,64% відповідно, значно зменшилися обсяги інших залучених коштів (на 47,02%) та відстрочених податкових зобов'язань (на 91,09%).

Структура зобов'язань банку зображена на рис. 2.2.

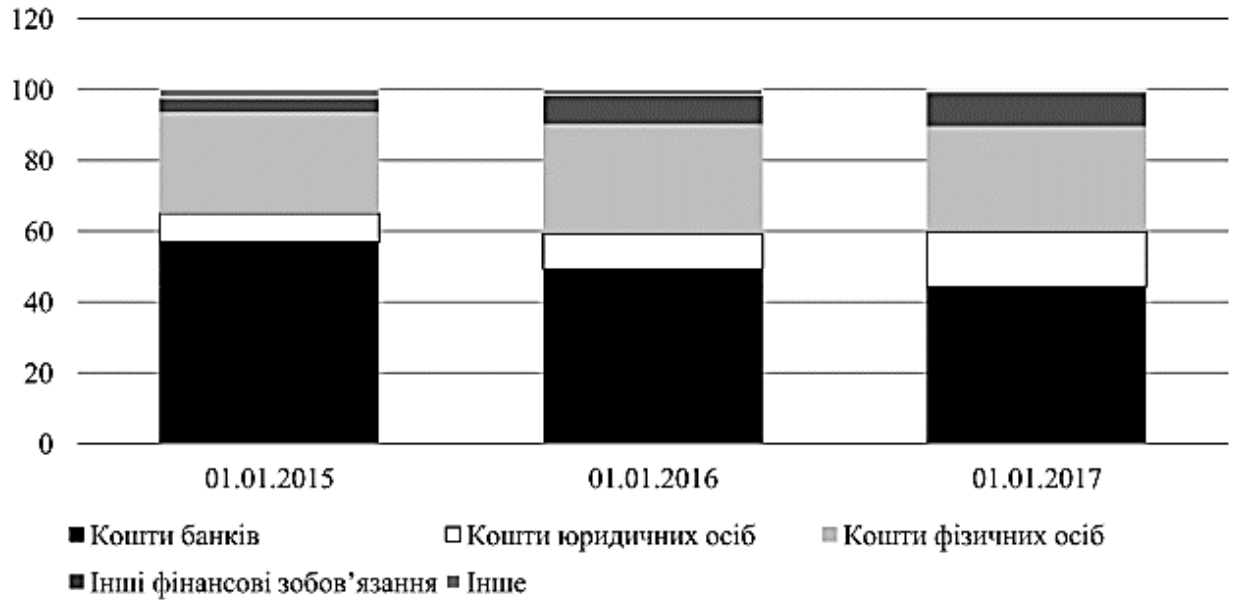

Рис. 2.2. Структура зобов'язань ПАТ АБ «Укргазбанк» за 2011-2013 рр., % [42, 43]

За 2015 рік темпи зростання зобов'язань ПАТ АБ «Укргазбанк» значно вищі, ніж по І групі банків та в цілому по банківській системі. У 2016 році спостерігається значне зростання обсягу зобов'язань банку (12,16%), але це значення виявилось дещо меншим, ніж по першій групі банків (15,89%) та в цілому по банківській системі (13,37%).

Аналіз динаміки та структури активів ПАТ АБ «Укргазбанк» показав, що за 2016 рік загальний обсяг активів банку збільшився на 2 796 707 тис. грн., або на 13,32% за рахунок зростання коштів обов'язкових резервів банку в НБУ на 98 069 тис. грн., кредитів та заборгованості клієнтів на 1 582 600 тис. грн. (18,24%), збільшення обсягу цінних паперів в портфелі банку на продаж на 2 097 646 тис. грн. (50,52%), інших фінансових активів на 481 347 тис. грн. (32,8%), зростання обсягу довгострокових активів, призначених для продажу на 691 339 тис. грн. (180,13%).

Значно зменшились обсяги грошових коштів та еквівалентів (20,17%), торгових цінних паперів (55,91%), коштів в інших банках (55,57%), інших активів (22,62%), а також зменшилися відрахування до резервних фондів банку.

Частка основних складових банку зображена на рис. 2.3.

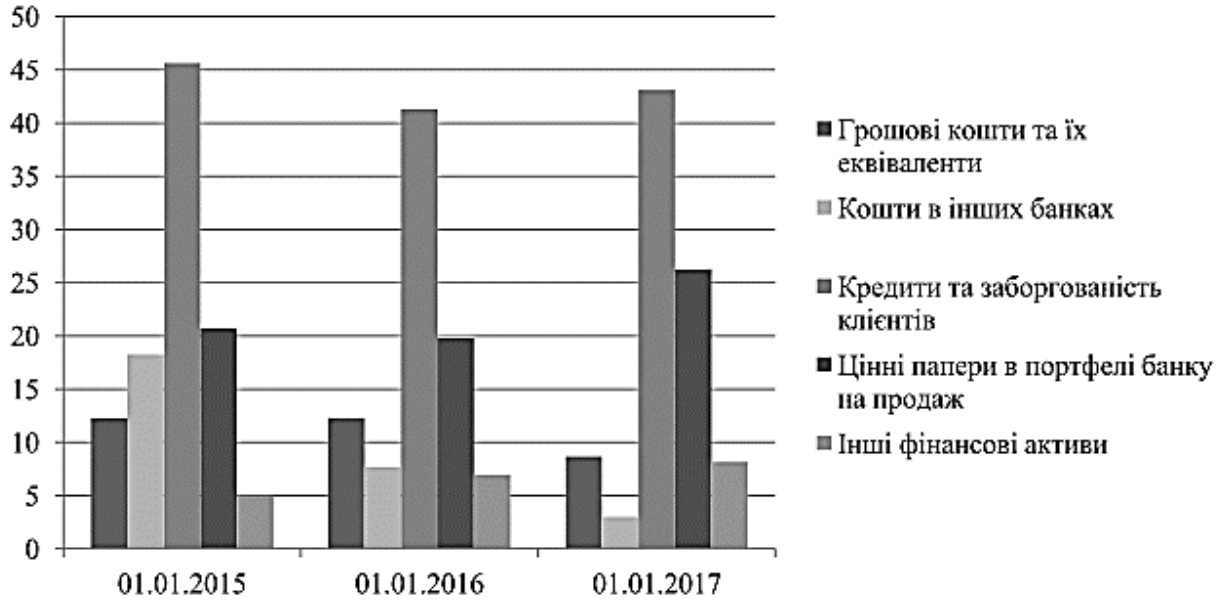

Рис. 2.3. Частка основних складових активів банку, % [42, 43, 44]

За 2015 рік темпи зростання активів ПАТ АБ «Укргазбанк» значно вищі, ніж по І групі банків та в цілому по банківській системі. За 2016 рік темпи зростання загального обсягу пасивів ПАТ АБ «Укргазбанк» дещо менші, ніж по І групі банків та в цілому по банківській системі.

Аналіз фінансових результатів ПАТ АБ «Укргазбанк» показав за 2016 рік отримано прибутку в обсязі 1 001 972 тис. грн. Порівняно з 2015 роком, банком отримано на 8,97% прибутку менше, ніж минулого року, проте його діяльність залишається стабільною, зросли комісійні, процентні та інші доходи, зменшилися відрахування до резервів, проте зростають адміністративні витрати. Динаміка фінансових результатів банку зображена на рис. 2.4.

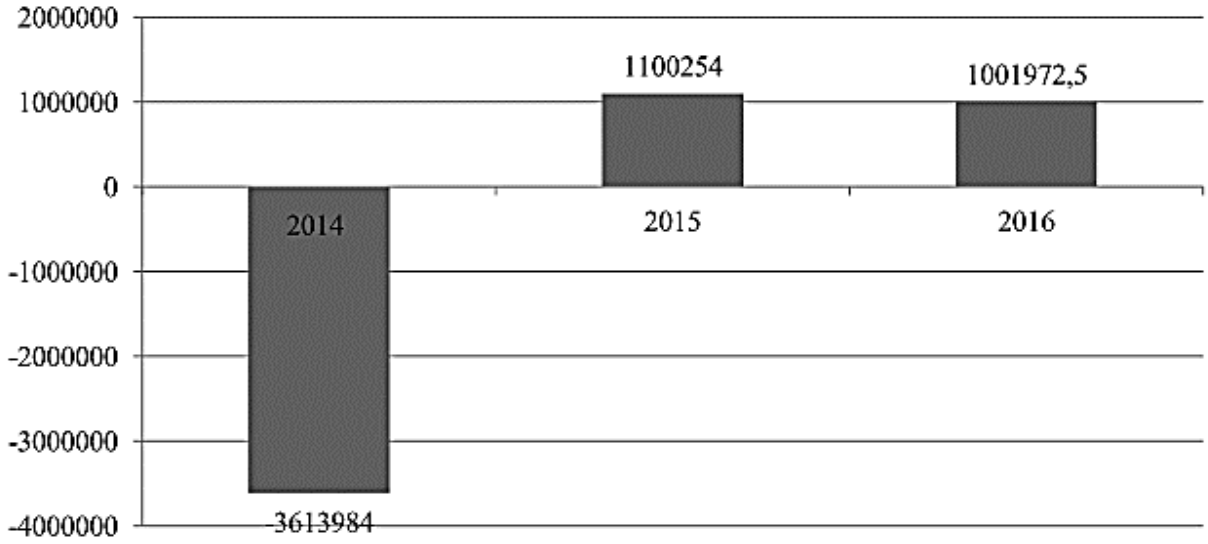

Рис. 2.4. Динаміка фінансових результатів ПАТ АБ «Укргазбанк», тис. грн. [42, 44]

Проаналізувавши показники ефективності діяльності, можна зробити висновки, що ефективність діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» за останні два роки значно підвищилася, про що свідчить збільшення показників: прибутковості статутного капіталу, прибутковості балансового капіталу, прибутковості активів, які за результатами 2015 та 2016 років є додатними, порівняно з 2014 роком, коли діяльність банку була збитковою. У 2016 році показники ефективності дещо зменшились, що пов’язано з незначним зменшенням чистого прибутку банку одночасно зі збільшенням обсягу активів

та незначним скороченням статутного капіталу. Проте значення показників залишаються стабільними, що свідчить про ефективну діяльність банку.

Аналіз показників, що характеризують фінансову стійкість показує, що стійкість та надійність ПАТ АБ «Укргазбанк» залишається на досить високому рівні, про що свідчить підвищення коефіцієнта надійності та зниження коефіцієнта фінансового важеля за останні два роки. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів також збільшився, що свідчить про підвищення рівня захищеності активів банку власним капіталом. Коефіцієнт мультиплікатора статутного капіталу також збільшувався протягом аналізованого періоду, що є позитивним моментом. Отже, зміна наведених показників свідчить про підвищення стійкості та надійності банку.

Результати аналізу показників ліквідності ПАТ АБ «Укргазбанк» показали, що протягом аналізованого періоду банк виконував всі нормативи ліквідності, що свідчить про здатність банку розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Підсумовуючи аналіз всіх вище наведених показників, можна охарактеризувати фінансовий стан ПАТ АБ «Укргазбанк» як добрий та достатньо стабільний, про що свідчить поступове зростання ефективності діяльності банку, що проявляється у зростанні прибутковості діяльності, збільшення коефіцієнта надійності, зменшення коефіцієнта фінансового важеля, банк має достатній рівень надійності та захищеності. Нормативи ліквідності банком виконуються у повному обсязі.

2.2. Оцінка інвестиційного портфелю банку

Аналізуючи структуру інвестиційного портфеля банку, слід зупинитися на існуючих вимогах до відображення вкладень у цінні папери у фінансовій звітності банків. Такі вимоги встановлені Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України, що затверджена

постановою Правління НБУ № 358 від 03.10.2005. Згідно з нею виокремлено три види банківських вкладень у цінні папери:

– цінні папери, які обліковуються в торговому портфелі;

– цінні папери в портфелі банку на продаж;

– цінні папери в портфелі банку до погашення;

– інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

До торгового портфеля повинні бути віднесені цінні папери, придбані банком для перепродажу та переважно з метою отримання прибутку від короткотермінових коливань їх ціни або дилерської маржі. До торгових цінних паперів також можуть бути віднесені будь-які цінні папери, щодо яких банк під час первісного визнання прийняв рішення про намір і змогу обліку їх за справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки чи збитки. До торгового портфеля слід включати лише ті цінні папери, які обертаються на активному і високоліквідному ринку (акції, облігації, інвестиційні сертифікати).

У портфелі цінних паперів на продаж обліковуються боргові цінні папери з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру або змоги тримати до дати їх погашення або за наявності певних обмежень щодо обліку цінних паперів у портфелі до погашення; цінні папери, які банк готовий продати у зв’язку із зміною ринкових відсоткових ставок, потреб ліквідності, а також наявності альтернативних інвестицій; акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, за якими неможливо достовірно визначити справедливу вартість; фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, що придбані або утримуються виключно для продажу упродовж 12 місяців; інші цінні папери, придбані з метою утримання їх у портфелі на продаж. Останній критерій є дещо невизначеним. Проте в пункті 1.6 розділу 1 Інструкції вказується, що до цього портфеля відносять цінні папери, які не можна віднести ні до торгового портфеля цінних паперів, ні до портфеля до погашення.

Наміри банку під час придбання цінних паперів у торговий портфель та портфель банку на продаж, а також тривалість періоду утримання в портфелях є дещо подібними. Тобто як в першому так і в другому випадку, банк має продати цінні папери не тримаючи їх до дати погашення, тому операції банків з цінними паперами в даних портфелях можна назвати торговими, а вкладення короткостроковими.

У портфелі до погашення обліковуються придбані боргові цінні папери з фіксованими платежами або з платежами, що можна визначити, а також з фіксованим строком погашення. Боргові цінні папери відносяться до портфеля до погашення, якщо банк має намір та змогу утримувати їх до строку погашення з метою отримання процентного доходу.

До інвестицій в асоційовані та дочірні компанії належать акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком емітентів, які відповідають визначенням асоційованої або дочірньої компанії банку, за винятком таких цінних паперів, що придбані та/або утримуються виключно для продажу протягом 12 місяців з дати придбання.

Намір банку під час придбання цінних паперів в портфель до погашення та намір здійснення інвестицій в асоційовані та дочірні компанії, також за своєю суттю є подібними, тому операції банків з даними портфелями можна назвати інвестиційними, а вкладення довгостроковими. Специфіка діяльності банків на вітчизняному фондовому ринку в основному обумовлена економічною ситуацією, що склалася в країні, стабільністю самої банківської системи, розвиненістю фондового ринку, а також історичними та трансформаційними реаліями економічних перетворень в Україні. Банки на фондовому ринку виступають як безпосередні інвестори, емітенти, його інфраструктурні учасники та як консультанти і посередники. Вкладення коштів банками у ринок цінних паперів визначає наступні цілі: дотримання ліквідності, одержання доходу, збереження коштів, зростання вкладів [41, С. 116].

Аналізуючи динаміку вартості цінних паперів у портфелі банків з 2002 по 2016 рр. (рис. 2.5.), можна виділити такі періоди зміни акцентів діяльності на фондовому ринку. Перший період з 2002 р. по 2008 р., коли обсяги вкладень демонстрували стійку динаміку зростання, незважаючи на невеликі темпи. З 2009 по 2012 – другий період, що характеризується нарощенням обсягів за два роки майже в три рази (у гривневому еквіваленті ці показники становлять у 2009 р. – 14466 млн. грн., а на кінець 2011 р. – 40610 млн. грн.). У 2012 р. вкладення банків у цінні папери мали незначну низхідну динаміку, а у 2013 темпи їх приросту збільшилися у 2 рази (приріст в абсолютному значенні – 44224 млн. грн.). Така тенденція зберігається і зараз. Станом на 01.05.2016 року вартість портфеля цінних паперів банків України складає 150927 млн. грн.

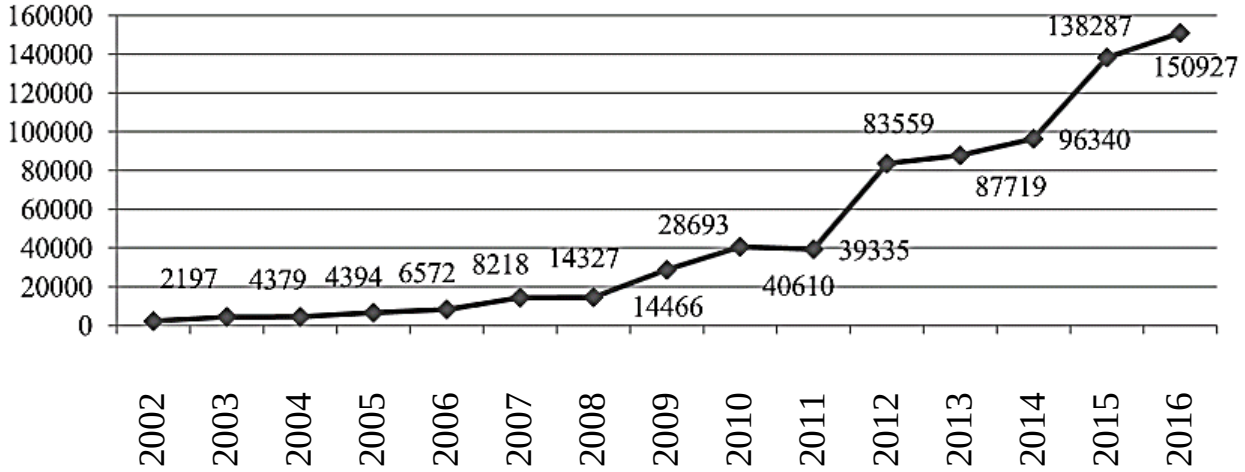

Рис. 2.5. Вартість портфеля цінних паперів вітчизняних банків у 2002-2016 рр., млн. грн. [42]

Незважаючи на декілька разове зростання вкладень банків у цінні папери та фактично позитивну динаміку, що спостерігалася за всі досліджуванні роки, таке значне збільшення кількісного показника вартості портфеля цінних паперів не вплинуло на їхню питому вагу в загальних активах банку, яка є досить незначною (табл. 2.1).

Проаналізувавши дані таблиці 2.1, можемо помітити, що за аналізований період спостерігалося зменшення питомої ваги наданих кредитів та відповідно зростання показника вкладень у цінні папери. Тенденція до зростання обсягу

та питомої ваги інвестиційного портфеля в активах банків є достатньо стабільною.

Таблиця 2.1.

Активи банків за вкладеннями в цінні папери у 2011-2016 рр. [42]

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Загальні активи, млн. грн.	973332	1001626	1090248	1054280	1127192	1408688
Вкладення в цінні папери						
млн. грн.	40610	39335	83559	87719	96340	138287
питома вага, %	4,17	3,93	7,66	8,32	8,55	9,82
Кредити надані						
млн. грн.	792244	747348	755030	825320	815327	911402
питома вага, %	81,4	74,61	69,25	68,12	72,33	64,70

Вкладаючи кошти в цінні папери, банки таким чином уникали кредитного ризику. За останній період спостерігається позитивна тенденція, так як бачимо зростання питомої ваги цінних паперів в активах банку, значно зросли обсяги вкладень в цінні папери, дещо зменшились обсяги наданих кредитів. Треба також зазначити, що обсяги кредитних коштів у 2016 році перевищували обсяги вкладень у цінні папери у 6,5 разів.

Активи вітчизняних банків, за даними Національного банку України, на 01.05.2016 р. становили 1 481 625 млн. грн., а вкладення в цінні папери – 150 927 млн. грн. У середньому на один банк ці показники становили на – 8231,25 зазначену дату: активи млн. грн., вкладення в цінні папери – 838,48 млн. грн. (табл. 2.2).

Треба зазначити, що до 2013 р. темпи зростання загальних активів у середньому на один банк перевищували темпи зростання вкладень у цінні папери [40]. У 2013 р. спостерігалася зміна тенденції: активи у цінних паперах за рік зросли у 2,2 рази, на відміну від загальних, які збільшились у 1,1 рази в середньому на один банк [41].

Тенденція до зростання активів, розміщених у цінні папери прослідковується до кінця аналізованого періоду. За чотири місяці 2016 року обсяги вкладень у цінні папери суттєво зросли і становили на 01.05.2016 – 150 927 млн. грн. [42]. За 4 місяці 2016 року вкладення у цінні папери зросли у 1,09 рази, а загальні активи в 1,05 рази.

Таблиця 2.2.

Вкладення в цінні папери в середньому на один банк у 2011-2016 рр., млн. грн. [42]

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість діючих банків, од	184	182	176	176	176	180
Загальні активи	973332	1001626	1090248	1211540	1127192	1408688
Загальні активи, в середньому на один банк	5289,85	5503,44	6194,59	6883,75	6404,55	7826,04
Вкладення в цінні папери	40610	39335	83559	87719	96340	138287
Вкладення в цінні папери, середньому на один банк	220,71	216,13	474,77	498,4	547,39	768,26

ПАТ АБ «Укргазбанк» проводить досить активну інвестиційну політику. Проаналізувавши структуру кредитно-інвестиційного портфелю за останні чотири роки, з 01.01.2012 по 01.01.2017 рр., варто зазначити, що банк активно нарощував обсяг кредитно-інвестиційного портфелю.

Ефективна діяльність на ринку банківських послуг, бездоганна репутація та виважена кредитно-інвестиційна політика дала свої результати. За аналізований період кредитно-інвестиційний портфель зріс на 7 917,38 млн. грн. або на 102,30% у 2016 році, порівняно з 2011 роком.

Обсяг міжбанківських кредитів зріс у п’ять разів (на 3 776,44 млн. грн.), комерційні кредити зросли у два рази (на 9 077,30 млн. грн.), портфель цінних паперів збільшився на 125,58% (або на 3 688,83 млн. грн.).

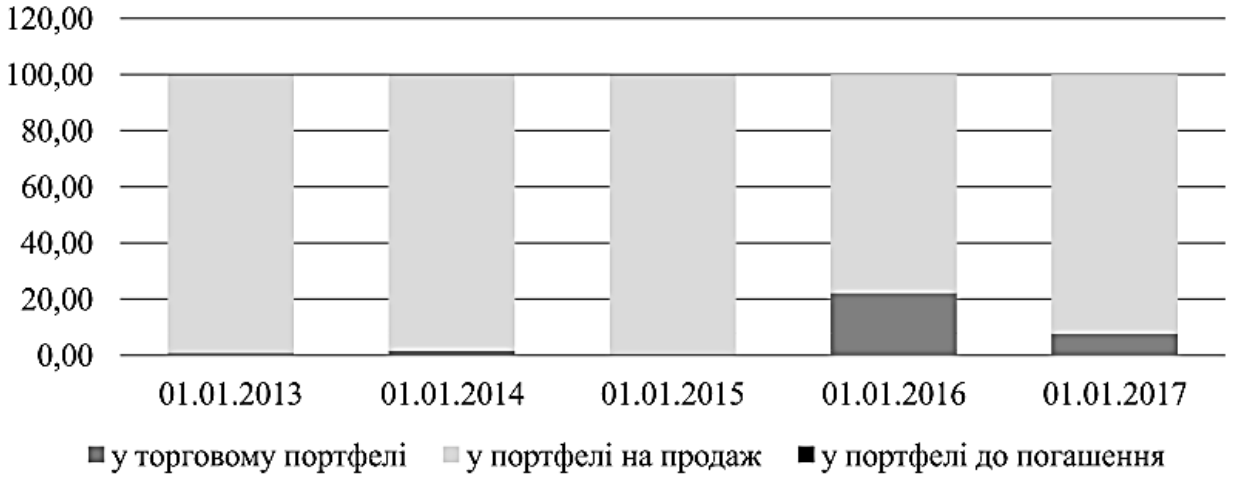

Рис. 2.6. Структура інвестиційного портфелю ПАТ АБ «Укргазбанк», % [48]

У структурі портфеля цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк» переважають цінні папери у портфелі на продаж (рис. 2.6). За проаналізований період дещо зросла частка цінних паперів у торговому портфелі банку (з 1,67% у 2012 році до 7,74% у 2016 році). Обсяг цінних паперів у портфелі до погашення у 2013-2014 рр. був незначним, а протягом наступних років банк взагалі не формував даний тип портфелю цінних паперів. Також варто зазначити, що протягом аналізованого періоду банк не здійснював інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

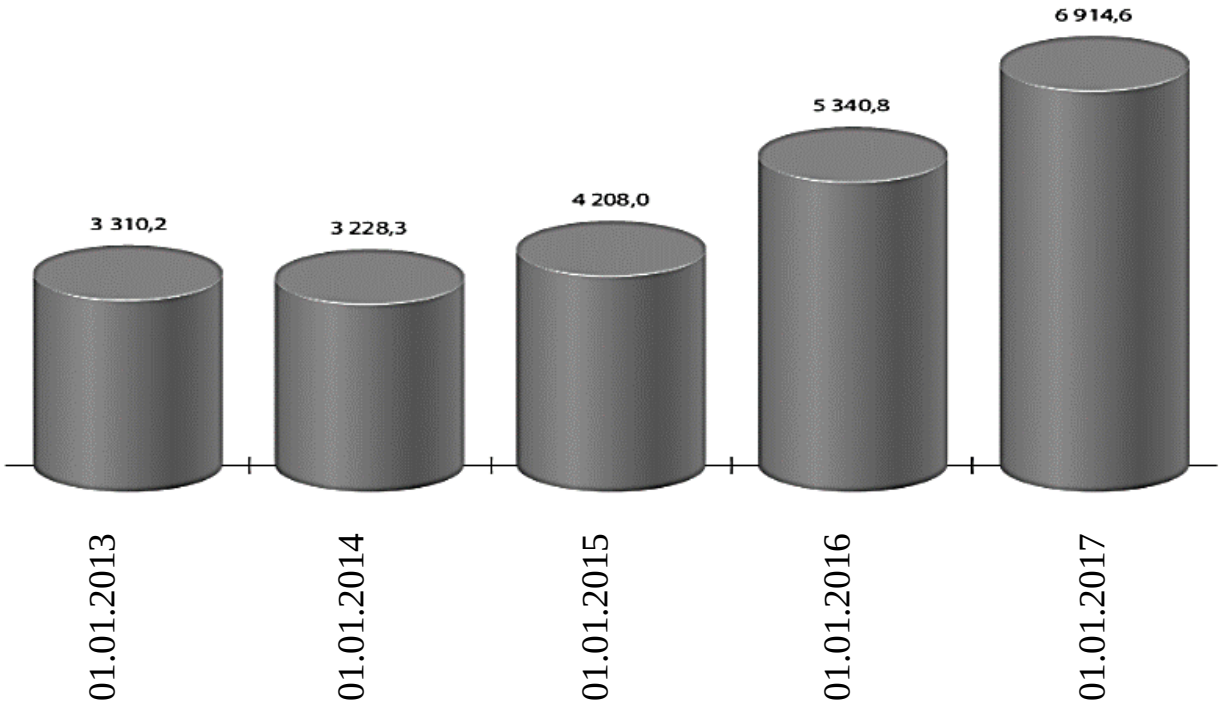

Рис. 2.7. Динаміка портфеля цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк» за 2012-2016 рр., тис. грн. [48]

Проаналізуємо динаміку та структуру портфеля цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк». ПАТ АБ «Укргазбанк» є однією з найпотужніших та найнадійніших установ українського фондового ринку. Протягом 2010-2013 рр. портфель цінних паперів банку постійно зростав (рис. 2.7). Збільшення обсягу портфеля цінних паперів відбулось за рахунок вкладення в державні та корпоративні боргові цінні папери. Серед підприємств, в облігації яких у 2016 році інвестував банк, провідні українські підприємства державного значення, що працюють у різних галузях економіки.

ПАТ АБ «Укргазбанк» здійснює брокерські та дилерські операції в усіх сегментах ринку цінних паперів (табл. 2.3). Однак, протягом аналізованого періоду, найвагомішу частку займають операції з облігаціями внутрішньої державної позики, решта – операції з корпоративними облігаціями, облігаціями місцевих позик, акції та інвестиційні сертифікати. Це свідчить про значний попит та ліквідність державних цінних паперів, які знаходяться в портфелі банку.

Таблиця 2.3.

Структура торгівлі цінними паперами ПАТ АБ «Укргазбанк», %

Показники	2014	2015	2016
Облігації внутрішніх державних позик України	97,720	94,074	92,060
Акції та інвестиційні сертифікати	0,021	0,001	0,010
Облігації місцевих позик	0,516	0,118	0,020
Облігації підприємств	1,740	5,808	7,910

Протягом досліджуваного періоду структура вкладень ПАТ АБ «Укргазбанк» в цінні папери змінилася головним чином у частині збільшення частки корпоративних цінних паперів.

Важливим аспектом аналізу інвестиційної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» є аналіз нормативів інвестування. З метою забезпечення контролю за інвестиційною діяльністю банків, а саме - за прямими інвестиціями, Національний банк України встановлює нормативи інвестування: норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) та норматив загальної суми інвестування (Н12). Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11) встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання коштів банку до статутних капіталів установ, що може призвести до втрати капіталу банку.

Норматив загальної суми інвестування (Н12) встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання (прямого чи опосередкованого) коштів банку до статутних капіталів будь-яких юридичних осіб, що може призвести до втрати капіталу банку.

На протязі 2013-2014 рр. ПАТ АБ «Укргазбанк» дотримувався нормативів інвестування (табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

Значення нормативів інвестування ПАТ АБ «Укргазбанк» за 2013-2016 рр.

Показники	Норматив (не більше)	2013	2014	2015	2016
Н11	15%	1,46%	1,21%	1,22%	1,31%
Н12	60%	3,41%	2,99%	3,35%	3,58%

На протязі досліджуваного періоду банк ефективно управляв ризиками, пов'язаними з інвестиційною діяльністю. Таким чином, ПАТ АБ «Укргазбанк» за останні роки характеризується виваженою та ефективною інвестиційною політикою, що характеризується стабільним зростанням обсягів інвестиційної діяльності.

2.3. Механізм формування інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк»

Організація інвестиційної діяльності регулюється внутрішніми положеннями про інвестиційну політику банку, які розробляються у відповідності до Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про цінні папери та фондовий ринок», нормативних актів Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), Статуту ПАТ АБ «Укргазбанк» та актів внутрішнього регулювання банку.

Даними положеннями визначається порядок та основні принципи інвестування коштів у цінні папери, порядок та принципи здійснення операцій з цінними паперами, принципи диверсифікації ризиків тощо.

Головною метою внутрішніх положень щодо інвестиційної політики є:

– створення власної концепції щодо місця ПАТ АБ «Укргазбанк» на національному ринку капіталів;

– визначення пріоритетних напрямків інвестиційної діяльності з урахуванням тенденцій розвитку як банківської системи України, так і ПАТ АБ «Укргазбанк»;

– визначення пріоритетних операцій, які б гарантували оптимізацію ризиків.

ПАТ АБ «Укргазбанк» може здійснювати такі операції:

– емісія власних цінних паперів;

– організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;

– здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);

– здійснення інвестицій в статутний капітал та акції інших юридичних осіб;

– операції за дорученням клієнтів або від свого імені (з інструментами грошового ринку, з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках, з фінансовими ф'ючерсами та опціонами, довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами).

Таким чином, Кредитний Комітет ПАТ АБ «Укргазбанк» є основним органом, що формує інвестиційну політику банку.

До інших повноважень Кредитного Комітету також належить:

– визначення стратегії кредитної політики банку;

– прийняття рішення про проведення окремих активних операцій;

– прийняття рішення щодо впровадження та розробки окремих видів та форм кредитних продуктів;

– встановлення лімітів відносно кредитних продуктів, розмірів та видів забезпечення;

– оцінка якості активів та затвердження пропозицій відносно формування резервів на покриття можливих втрат по активним операціям банку.

При здійсненні інвестиційної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» додержується вимог чинного законодавства і здійснює внутрішній облік операцій з цінними паперами з урахуванням вимог НКЦПФР.

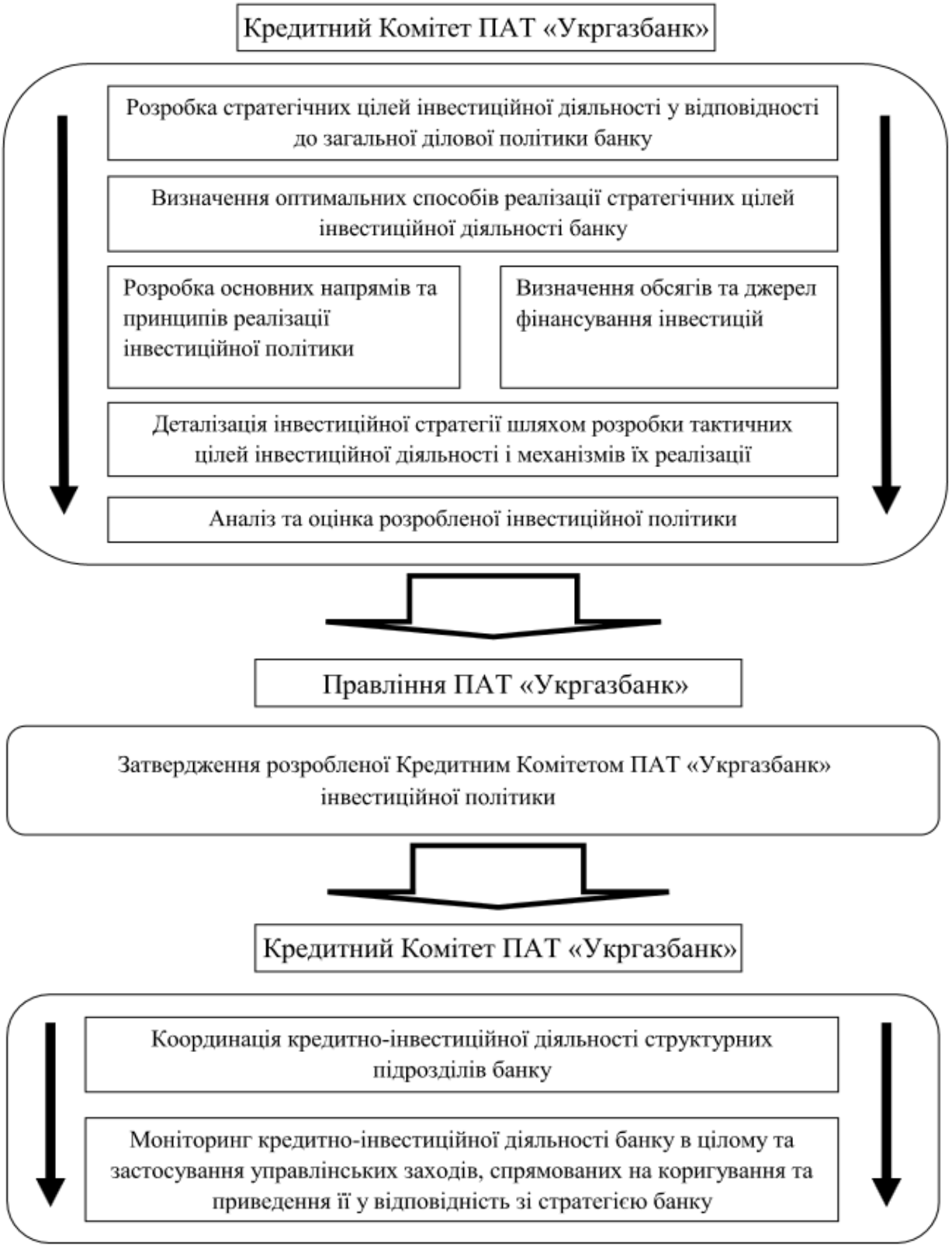

Рис. 2.8. Механізм формування інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк» [48]

З метою прийняття рішення щодо здійснення інвестиційної операції банк на етапі встановлення відносин з клієнтом ідентифікує, вивчає клієнта та отримує від нього пакет відповідних юридичних документів, згідно з вимогами актів внутрішнього регулювання банку, здійснює аналіз фінансового стану, кредито- та платоспроможності клієнта та визначає справедливу вартість цінних паперів або ринкову вартість об'єкту інвестування. За результатами вивчення клієнта, цінних паперів або об'єкту інвестування, щодо яких планується здійснення інвестиційної операції, відповідні служби банку готують висновки в межах своєї компетенції в порядку, встановленому актами внутрішнього регулювання банку. Надання таких висновків служб банку є обов'язковою передумовою для розгляду уповноваженим колегіальним органом банку питання про прийняття рішень, необхідних для здійснення інвестиційної операції [48].

Проаналізувавши інвестиційний портфель ПАТ АБ «Укргазбанк» за 2013-2016 роки, було виявлено, що банк активно займається портфельними інвестиціями.

Основними принципами формування портфелю інвестицій ПАТ АБ «Укргазбанк» визначає оптимальну ризикованість, дохідність та ліквідність вкладень. Головна мета полягає в досягненні найбільш оптимального співвідношення між інвестиційними ризиками та доходністю цінних паперів.

ПАТ АБ «Укргазбанк», керуючись вимогами НБУ щодо бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та традиційними підходами щодо визначення банківських інвестицій, поділяє портфельні інвестиції на:

- цінні папери в торговому портфелі банку (боргові цінні папери, акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, що використовуються банком для отримання прибутків у результаті короткотермінових коливань ціни або дилерської маржі та продажу в найближчий час, а також будь-які інші цінні папери, що визначаються банком на етапі первісного визнання як такі, щодо яких банк має намір і змогу обліку за справедливою вартістю з визнанням

переоцінки через прибутки/збитки, крім акцій, які не мають котирувальної ціни на активному ринку і справедливу вартість яких неможливо достовірно визначити);

- цінні папери в портфелі на продаж (боргові цінні папери з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру і/або змоги тримати до дати їх погашення або за наявності певних обмежень щодо обліку цінних паперів у портфелі до погашення; цінні папери, які банк готовий продати у зв'язку із зміною ринкових відсоткових ставок, його потребами, пов'язаними з ліквідністю, а також наявністю альтернативних інвестицій; акції та інші цінні папери з нефіксованим прибутком, за якими неможливо достовірно визначити справедливу вартість; інші цінні папери, придбані з метою утримання їх у портфелі на продаж);

- цінні папери в портфелі до погашення - боргові цінні папери, щодо яких є намір і здатність банку утримувати їх до строку погашення.

Формування власного підходу до портфельних інвестицій ПАТ АБ «Укргазбанк» здійснює, виходячи із своїх історичних традицій, стратегічного плану розвитку, а також – оперативно-тактичних інтересів.

Портфель цінних паперів банку в основному представлений державними та муніципальними цінними паперами. Інвестиції у державні цінні папери є основним напрямком здійснення інвестицій банком. Придбання державних цінних паперів у портфель банку може бути обумовлене розміщення банком вільних грошових ресурсів на міжбанківському ринку. Купівля державних цінних паперів в портфель банку розглядається як потенційно можливий напрямок інвестиційної діяльності. Рішення щодо здійснення інвестицій в державні цінні папери приймаються у відповідності з актами внутрішнього регулювання банку.

Головним ризиком для ПАТ АБ «Укргазбанк» при здійсненні інвестиційної діяльності є зменшення корисності цінних паперів та інших вкладень Банку.

Для мінімізації цього ризику ПАТ АБ «Укргазбанк» здійснює наступні заходи:

– дотримується нормативів, що встановлюються Національним банком України;

– встановлює ліміти на придбання цінних паперів за напрямами диверсифікації ризиків;

– формує резерви під можливе зменшення корисної вартості;

– проводить оцінку ефективності інвестиційних проектів;

– регулярно аналізує внутрішню банківську звітність щодо результатів інвестиційної діяльності.

Контроль за дотриманням нормативів, що встановлюються Національним банком України та встановлення лімітів на придбання цінних паперів за напрямами диверсифікації ризиків здійснюється у відповідності з актами внутрішнього регулювання ПАТ АБ «Укргазбанк». Ліміти на операції з цінними паперами встановлюються Правлінням банку [48].

Інвестиційна діяльність банку передбачає наявність двох суттєвих ризиків – ринковий та ризик ліквідності. В межах ринкових ризиків ПАТ АБ «Укргазбанк» виділяє процентний, валютний, фондовий ризики.

Інструменти управління ринковим ризиком в ПАТ АБ «Укргазбанк» є:

- встановлення лімітів на суму конкретної угоди щодо купівлі або продажу, якщо вона укладається на умовах, за яких результат її проведення залежить від коливання ринкових цін;

- встановлення ліміту на загальний розмір валютної позиції;

- встановлення ліміту на сукупний розмір інвестиційного портфеля;

- розрахунок ліміту StopLoss виходячи із наявності вільних власних коштів;

- оцінка волатильності котирувань;

- розрахунок лімітів вкладень в цінні папери на основі розрахованих StopLoss та діапазону зміни котирувань цінних паперів;

- позаплановий перегляд лімітів у випадку різкої зміни кон’юнктури на ринку або значного зниження ресурсної бази банку;

- формування резервів на покриття можливих збитків [47, 48].

Структурні підрозділи, задіяні у процесі управління ринковим ризиком:

- Департамент ризик-менеджменту здійснює оцінку ризику відкритих позицій, що підлягають впливу ринкового ризику розрізі переліку інструментів, які формують торговий портфель банку;

- комітет з питань управління активами та пасивами банку/кредитний комітет здійснює встановлення лімітів за поданням Департаменту ризик-менеджменту.

Управління ризиком ліквідності здійснюється шляхом застосування наступних інструментів:

– управління ліквідності шляхом підтримки певного обсягу високоліквідних активів.

– встановлення планових індикаторів показників ризику ліквідності.

– обмеження можливого дефіциту коштів шляхом встановлення внутрішньобанківського ліміту на коротку грошову позицію.

– управління доступністю ресурсів на грошових ринках.

– застосування параметрів фондування активних операцій.

Таким чином, ПАТ АБ «Укргазбанк» здійснює ефективну інвестиційну діяльність, яка є результатом виваженої інвестиційної політики банку. За своє суттю вона є консервативна, так як банк значну частину інвестицій здійснює в облігації та інші короткострокові боргові зобов'язання, що призводить до зменшення ризику, підвищення ліквідності, проте до зменшення дохідності. Банк здійснює інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу.

ВИСНОВКИ ЗА РОЗДІЛОМ 2

Фінансовий стан ПАТ АБ «Укргазбанк» можна охарактеризувати як добрий та достатньо стабільний, про що свідчить поступове зростання ефективності діяльності банку, що проявляється у зростанні прибутковості діяльності, збільшення коефіцієнта надійності, зменшення коефіцієнта фінансового важеля, банк має достатній рівень надійності та захищеності. Нормативи ліквідності банком виконуються у повному обсязі. Діяльність банку є прибутковою та стабільною.

Банк досить активно займається інвестиційною діяльністю, він є однією з найпотужніших та найнадійніших установ українського фондового ринку. Динаміка обсягу інвестиційного портфелю банку є позитивною. Попри зменшення обсягів укладених угод у 2016 році порівняно з попереднім на 19% портфель цінних паперів банку за цей період зріс майже на 30%, до 6,9 млрд. грн.. на 01.01.2017. Збільшення обсягу портфеля цінних паперів відбулось за рахунок вкладення в державні та корпоративні боргові цінні папери. Серед підприємств, в облігації яких у 2016 році інвестував банк, провідні українські підприємства державного значення, що працюють у різних галузях економіки.

Також ПАТ АБ «Укргазбанк» характеризується виваженою та ефективною інвестиційною політикою, яка розроблена на основі діючих в Україні положень та нормативно-правових актів.

Провівши аналіз інвестиційної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» було виявлено, що протягом останніх років банк активно збільшує обсяги інвестиційної діяльності, зростає вартість портфеля цінних паперів. Таким чином, за допомогою ефективної та ретельно розробленої інвестиційної політики діяльність ПАТ АБ «Укргазбанк» характеризується стабільним зростанням обсягів інвестиційної діяльності, дотриманням економічних нормативів та ефективним управлінням ризиками.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТА МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОКРЕМИХ СКЛАДОВИХ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

3.1. Удосконалення організаційно-методичних засад оцінки інвестиційної привабливості цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк»

Основою ефективної інвестиційної діяльності банку є наявність виваженої інвестиційної політики, яка дозволяє формувати портфель цінних паперів з достатньою дохідністю та мінімальним рівнем ризику. Тому вважаємо за доцільне провести аналіз ефективності сформованого ПАТ АБ «Укргазбанк» портфеля цінних паперів.

Таблиця 3.1.

Структура портфеля цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк» в 2012-2016 рр. [43]

Показники	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
Цінні папери в портфелі банку, тис. грн., в тому числі:	3 310 215	3 228 296	4 208 040	5 340 841	6 773 917
у торговому портфелі, тис. грн.	24 611	53 833	15 926	1 188 552	523 982
питома вага, %	0,74	1,67	0,38	22,25	7,74
у портфелі на продаж, тис. грн.	3 279 703	3 168 416	4 186 067	4 152 289	6 249 934
питома вага, %	99,08	98,15	99,48	77,75	92,26
у портфелі до погашення, тис. грн.	5 901	6 047	6 047	0	0
питома вага, %	0,18	0,19	0,14	0	0

Портфель цінних паперів банку, станом на 01.01.2017 року представлений цінними паперами у торговому портфелі – 7,74% та портфелі на продаж – 92,26%. Станом на 01.01.2017 року структура інвестиційного портфеля була наступною: державні та муніципальні облігації – 55,5%, корпоративні облігації – 33,4%, акції та паї – 1,1%.

Тобто, портфель цінних паперів банку сформований, в основному, за рахунок державних цінних паперів, які забезпечують найнижчу ризикованість інвестиційних операцій, але в той же час стабільну та низьку дохідність. Проаналізуємо ефективність портфеля цінних паперів банку.

Враховуючи результат проведеного аналізу, слід відмітити, що оцінка якості інвестиційного портфеля банку має певні особливості, пов’язані із визначенням обсягу проблемних інвестицій, оскільки у банківському балансі відсутня інформація щодо ризикованості тих чи інших цінних паперів. Для вирішення цієї проблеми запропоновано застосувати фіксовані коефіцієнти ризику щодо різних портфелів цінних паперів.

У зв’язку з цим слід зауважити, що згідно з нормативними вимогами НБУ інвестиції банку в цінні папери з метою їх оцінки та відображення у бухгалтерському обліку класифікуються наступним чином:

– операції з цінними паперами в торговому портфелі;

– операції з цінними паперами в портфелі на продаж;

– операції з цінними паперами в портфелі до погашення;

– інвестиції в асоційовані та дочірні компанії [41].

За результатами аналізу портфелю цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк», варто відмітити, що він представлений лише цінними паперами у портфелі банку на продаж та торговим портфелем.

Найменш ризиковим є торговий портфель цінних паперів – це цінні папери, придбані банком для перепродажу та переважно з метою отримання прибутку від короткотермінових коливань їх ціни. До торгового портфеля цінних паперів можуть бути віднесені лише високоліквідні цінні папери, а отже, ми не вважатимемо їх ризиковими (значення коефіцієнту ризику наближається до нуля).

Цінні папери в портфелі на продаж – це цінні папери, які банк готовий продати у зв'язку зі зміною ринкових відсоткових ставок, потреб ліквідності, наявності альтернативних інвестицій, а також – боргові цінні папери та акції, за якими неможливо достовірно визначити справедливу вартість, боргові цінні папери з фіксованою датою погашення, які банк не має наміру тримати до дати їх погашення. Такі цінні папери є ризиковими, оскільки за відсутності активного фондового ринку в Україні доволі складно визначити їх

справедливу (ринкову) вартість. Зважаючи на це, для портфеля цінних паперів на продаж доцільно застосовувати коефіцієнт ризику від 20%.

Цінні папери в портфелі до погашення – це боргові цінні папери, щодо яких є намір і здатність банку утримувати їх до строку погашення. Такі цінні папери обліковуються за амортизованою собівартістю і щомісяця підлягають перегляду на зменшення корисності й відповідно резервуванню. Тут також присутні значні ризики у разі погіршення фінансового стану емітента, тому доцільно застосовувати коефіцієнт ризику від 30%. Але у 2016 році банк не формував даний портфель.

Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії – це пайові цінні папери емітентів, які відповідають визначенням асоційованої або дочірньої компанії банку. Асоційовані компанії – це група суб'єктів господарювання (юридичних осіб), пов'язаних між собою відносинами економічної та/або організаційної залежності у формі участі в статутному фонді та/або управлінні [41].

НБУ використовує цей термін для компаній, у яких банк-інвестор володіє 20% або більшою часткою капіталу. Дочірнє підприємство – це підприємство, власником контрольного пакета акцій якого є інше (контролююче) підприємство [41].

Інвестування в асоційовані та дочірні компанії є відносно ризикованим і може призвести до значних проблем, оскільки в цих випадках оцінка платоспроможності контрагента не завжди здійснюється об'єктивно. Крім того, якщо дочірня компанія банку опиниться у стані неплатоспроможності і буде визнана банкрутом, то субсидіарну відповідальність перед кредиторами дочірньої компанії нестиме банк. Отже, 50% таких інвестицій можна вважати ризиковими активами. Проте інвестицій в асоційовані та дочірні компанії банк також не здійснює, тому до розрахунку даний показник не приймаємо.

Таким чином, рівень якості портфеля цінних паперів можна обчислити як відношення суми відповідних портфелів, з урахуванням коефіцієнта ризику, до загального обсягу портфеля цінних паперів банку – формула (3.1):

$$Q = \frac{r_1 \cdot (\text{ПНП} - \text{Р}_{\text{пнп}}) + r_2 \cdot (\text{ПДП} - \text{Р}_{\text{пдп}}) + r_3 \cdot (\text{ІАД})}{\text{ПЦП}}, \quad (3.1)$$

де Q – коефіцієнт якості портфеля цінних паперів банку;

r_1 = 20% – коефіцієнт ризику для портфеля цінних паперів на продаж;

ПНП – портфель цінних паперів на продаж;

$\text{Р}_{\text{ПНП}}$ – резерви, сформовані під портфель цінних паперів на продаж;

r_2 = 30% – коефіцієнт ризику для портфеля цінних паперів до погашення;

ПДП – портфель цінних паперів до погашення;

$\text{Р}_{\text{ПДП}}$ – резерви, сформовані під портфель цінних паперів до погашення;

r_3 = 50% – коефіцієнт ризику для портфеля інвестицій в асоційовані та дочірні компанії;

ІАД – інвестиції в асоційовані та дочірні компанії;

ПЦП – портфель цінних паперів банку.

Результати розрахунку якості портфеля цінних паперів банку представлені в таблиці 3.2.

Отже, чим нижче значення розрахованого коефіцієнта, тим якіснішим є сформований банком портфель цінних паперів. Відтак, найефективнішим був портфель цінних паперів банку у 2015 році, що пояснюється зменшенням питомої ваги портфеля на продаж з 99,48% до 77,75%. Відповідно можна зробити загальний висновок – чим більш диверсифікований портфель банку, тим більш ефективно він сформований.

Аналізуючи інвестиційну діяльність ПАТ АБ «Укргазбанк», варто відзначити, що інвестиційна політика банку є консервативною, так як переважають державні цінні папери (рис. 3.1).

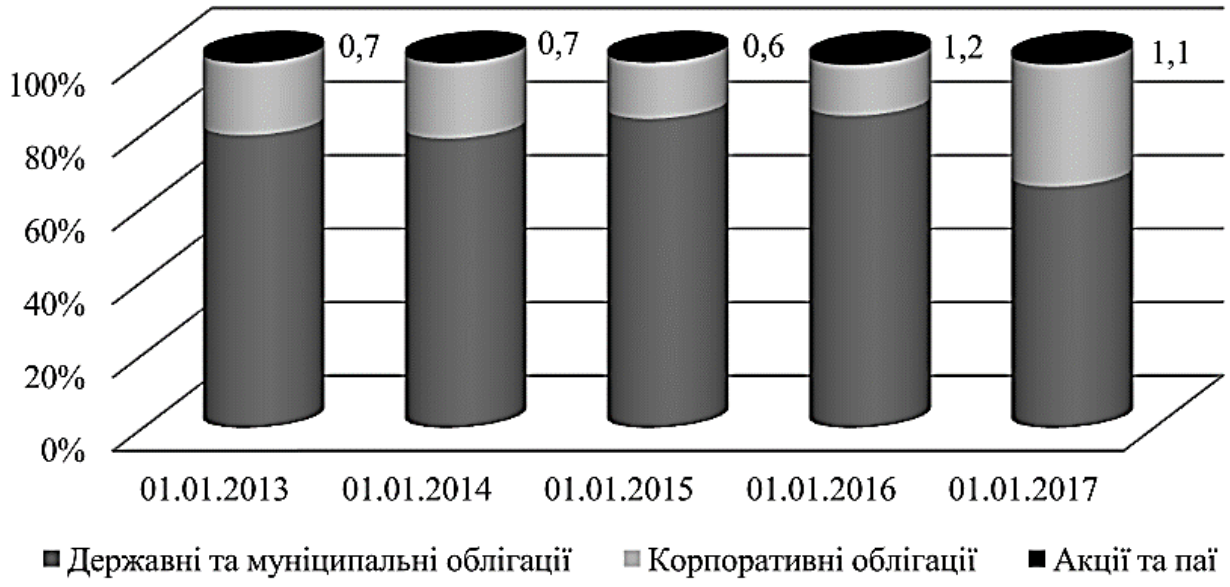

Рис. 3.1. Структура портфеля цінних паперів банку, %

Така ситуація сприяє значному зменшенню ризиків від інвестиційної діяльності, але, як вже зазначалося, значно зменшується дохідність портфеля. Також при дослідженні було встановлено, що при більшій диверсифікації портфеля досягається вища ефективність його формування.

Зважаючи на ефективність портфеля цінних паперів банку у 2015 році, яка була найвищою за аналізований період (див. табл. 3.2), вважаємо за доцільне рекомендувати переорієнтування інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк», орієнтовану на збільшення диверсифікації портфеля цінних паперів. Проаналізувавши вищенаведені дані, варто відмітити, що інвестиційна політика банку орієнтована на зниження рівня ризику інвестиційної діяльності, оскільки в інвестиційному портфелі банку незначну часту займають акції підприємств та паї.

Відповідно, цей напрямок діяльності залишається для банку перспективним, як з точки зору створення передумов для збільшення інвестиційного доходу, так і диверсифікації портфелю вкладень банку в цінні папери.

Таблиця 3.2.

Дані визначення якості портфеля цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк» в 2012-2016 рр. [43]

Показники	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017
Цінні папери в портфелі банку	3 310 215	3 228 296	4 208 040	5 340 841	6 773 917
у торговому портфелі	24 611	53 833	15 926	1 188 552	523 982
питома вага	0,74	1,67	0,38	22,25	7,74
у портфелі на продаж	3 279 703	3 168 416	4 186 067	4 152 289	6 249 934
резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	218 273	285 341	421 750	286 707	147 708
питома вага	99,08	98,15	99,48	77,75	92,26
у портфелі до погашення	5 901	6 047	6 047	0	0
питома вага	0,18	0,19	0,14	0	0
резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	5 901	6 047	6 047	0	0
Коефіцієнт якості портфеля цінних паперів банку	0,18	0,18	0,18	0,14	0,18

Головна мета формування інвестиційного портфеля полягає в прагненні отримати необхідний рівень доходу при більш низькому рівні очікуваного ризику. Дана мета досягається, по-перше, за рахунок диверсифікації портфеля, тобто розподілу коштів інвестора між різними активами, і, по-друге, ретельного підбору фінансових інструментів.

Основною метою банківського інвестування є забезпечення доходності, яка була б вищою, ніж витрати, що направлені на обслуговування залучених коштів.

На основі цієї мети менеджмент банку розробляє наступні завдання:

– збереження коштів на основі їх захисту від інфляційних змін;

– зростання капіталу, що забезпечується орієнтацією на цінні папери, які схильні до зростання курсової вартості;

– забезпечення дохідності за допомогою отримання відсотків за борговими цінними паперами та дивідендів за акціями;

– ліквідність, яка досягається інвестиціями у фінансові інструменти, які можна продати за сприятливими цінами в будь-який момент;

– купівля цінних паперів з низькою волатильністю з метою мінімізації загального розміру ризику для банку.

Одночасно всі ці завдання вирішити неможливо, оскільки не існує «ідеальної» інвестиції, а тому акцентується увага на пріоритетному.

Головною задачею інвестора на ринку інвестицій являється вибір об’єкту інвестування компаній та фірм галузей, яким властиві найкращі перспективи розвитку та які можуть забезпечити найвищу ефективність інвестицій. Основою цього вибору є оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів.

До факторів, що зумовлюють інвестиційну привабливість належать:

– безпека вкладень, тобто їх захищеність від коливань на ринку цінних паперів та стабільність отримуваного доходу;

– прибутковість вкладень, що залежить від змін курсової вартості та можливостей отримання додаткових доходів;

– ліквідність цінних паперів, тобто можливість швидкої реалізації цінних паперів та перетворення їх у гроші без істотних втрат для інвестора.

Аналізуючи потенційні об’єкти інвестування, інвестори звертають увагу, в першу чергу, на динаміку мультиплікаторів інвестиційної привабливості акцій і показники прибутковості власного та інвестиційного капіталу.

При цьому виділяють наступні ознаки можливого уповільнення розвитку та погіршення фінансового становища підприємства:

– стабільне скорочування обсягу продажів та падіння прибутковості та рентабельності на протязі декількох періодів;

– різке зростання податків, потенційно негативний вплив на бізнес заходів державного регулювання, судові рішення не на користь компанії;

– насичення ринку;

– загострення конкурентної боротьби;

– істотне зростання цін на сировину та матеріали, підвищення заробітної плати.

Про необґрунтовано високі ризики інвестування та зниження інвестиційної привабливості акцій можна судити за такими ознаками як:

– різке скорочення обсягу продажів підприємства, аж до зупинки виробництва;

– генерування збитків на протязі декількох кварталів, низький показник чистих активів підприємства;

– відсутність попиту або більш різке, ніж у середньому по галузі, зниження попиту на продукцію підприємства;

– висока частка довгострокової заборгованості і великий ризик неможливості розрахуватися за зобов'язаннями;

– необґрунтовано висока ринкова ціна паперів порівняно з середньогалузевою [41].

Перш ніж прийняти рішення з приводу купівлі цінних паперів у портфель, необхідно упевнитися у відповідності обраної компанії критеріям інвестиційної привабливості.

Оцінка якості основних видів цінних паперів базується на визначені фінансової стійкості їх емітента. Очевидно, що економічно неефективне і нестійке у фінансовому плані підприємство навряд чи зможе належним чином відповідати за своїми зобов'язаннями, що документально закріплені у формі тих чи інших його цінних паперів. Оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів підприємства можлива за допомогою ряду коефіцієнтів, які характеризують його фінансову стійкість та економічну ефективність. В Україні джерелом для розрахунку цих коефіцієнтів є фінансова звітність емітента.

Першочергового значення набувають показники, що характеризують фінансовий стан та ризики неплатоспроможності емітента. Серед них можна виділити три групи:

– показники першої групи характеризують надійність підприємства в цілому та здатність емітента продовжувати свою діяльність в умовах нестабільної економіки;

– показники другої групи визначають надійність та платоспроможність оцінюваного підприємства;

– за третьою групою показників можна оцінити ринкову недооціненість підприємства порівняно з його основними галузевими конкурентами і спрогнозувати потенціал зростання ціни акцій при прояві зростаючого тренду.

Виходячи із згаданих критеріїв, можна сформувати таблицю першочергових показників інвестиційної привабливості підприємств.

Таким чином, в роботі було виявлено, що оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів являє собою оцінку інвестиційного потенціалу емітента. Дана оцінка проводиться за допомогою системи показників, розрахованих на основі фінансової звітності компанії чи підприємства. Для спрощення операції щодо оцінки інвестиційної привабливості організації нами був запропонований метод, що базується на розробці інтегрального показника отриманих результатів.

В роботі була визначена задача сформулювати методику, яка б дозволяла оцінити якісні показники діяльності емітента, розрахувати кількісні характеристики та поєднати їх у єдиний інтегральний показник. У загальному вигляді дана методика визначення інвестиційної привабливості емітента цінних паперів наведена на рисунку 3.2.

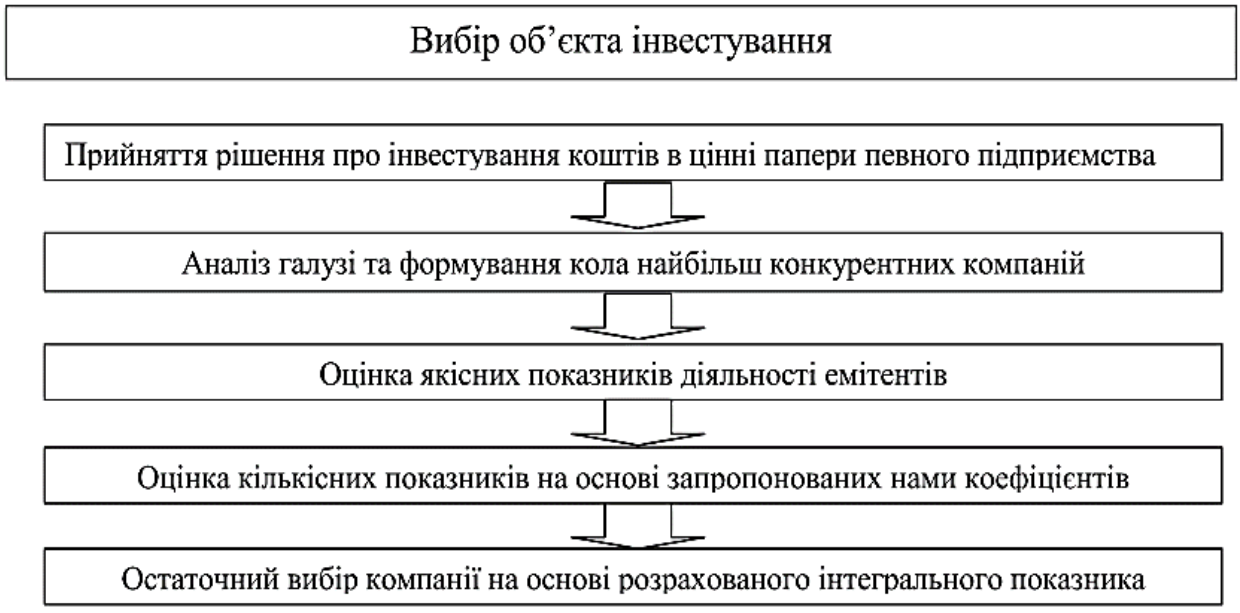

Рис. 3.2. Алгоритм визначення інвестиційної привабливості емітентів [25]

Згідно запропонованої нами методики аналіз інвестиційної привабливості емітента варто починати з аналізу якісних показників. Для цього нами була сформована система таких показників, яка оцінюються на основі бальної оцінки, для чого досліджується фінансова звітність компанії, матеріали, які компанія публікує про себе у відкритій пресі, відомості, що повідомляються в публічних виступах керівників компанії, дані, що надходять по каналах електронних інформаційних систем, результати досліджень, виконаних іншими організаціями тощо [41, С. 24].

Методика здійснення якісних характеристик компанії містить наступну структуру:

– оцінка положення на ринку;

– оцінка ділової репутації;

– оцінка залежності компанії від великих постачальників і покупців;

– оцінка акціонерів компанії;

– критерії рівня керівництва;

Здійснивши аналіз якісних показників, необхідно занести дані до єдиної таблиці з урахуванням вагового фактору. Вважаємо, що значення усіх коефіцієнтів однаково значимі, тому величина вагового коефіцієнта складає 0,2 (табл. 3.3).

Таблиця 3.3.

Групування якісних показників оцінки інвестиційної привабливості акцій

Назва групи	Сума балів	Ваговий коефіцієнт	Сума балів*Ваговий коеф-т
Оцінка положення на ринку	0-25	0,2	0-5
Оцінка ділової репутації	0-20	0,2	0-4
Оцінка залежності компанії від великих постачальників та покупців	0-15	0,2	0-3
Оцінка акціонерів компанії	0-25	0,2	0-5
Критерії рівня керівництва	0-25	0,2	0-5
Загальна сума підсумкових балів			0-22

Проаналізувавши якісну інформацію про емітентів, необхідно провести кількісний аналіз. Показники для проведення кількісного аналізу наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Кількісні показники інвестиційної привабливості акцій

Група показників	Показники	Норматив	Бал	Ваговий коефіцієнт	Підсумковий бал
I	Коефіцієнт фінансової незалежності	>= 0,5	0-10	0,1	0-1
	Коефіцієнт термінової ліквідності	>1	0-10	0,1	0-1
	Рентабельність власного капіталу, %	>0	0-10	0,1	0-1
	Рентабельність активів, %	>0	0-10	0,1	0-1
II	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	0-10	0,1	0-1
	Коефіцієнт фінансування	<1	0-10	0,1	0-1
	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	0-10	0,1	0-1
III	Мультиплікатор «ціна / чистий прибуток»	-	0-10	0,1	0-1
	Мультиплікатор «ціна/доход»	-	0-10	0,1	0-1
	Мультиплікатор «Ціна / власний капітал»	-	0-10	0,1	0-1
Загальна сума підсумкових балів					0-10

Для показників фінансової незалежності та термінової ліквідності існують певні нормативні значення, наведені в таблиці. Показники рентабельності чим вищі, тим більш високий бал за них ставиться.

Показники другої групи також мають певні нормативні обмеження, зазначені в таблиці.

Показники третьої групи оцінюються в залежності від аналогічних показників по різним конкурентним підприємствам. Розраховані коефіцієнти вносяться до таблиці і на основі них визначається рейтингова оцінка підприємства.

При дотриманні критеріального рівня коефіцієнта дає певний відсоток, значенням якого є питома вага показника в загальній кількості коефіцієнтів, тобто до 10 балів), недодержання оптимального значення дає нульове значення.

Здійснивши бальну оцінку показників необхідно відкоригувати їх на величину вагового коефіцієнта. Як і у випадку з якісними показниками, показники групи кількісних коефіцієнтів є однаково важливими тому ваговий коефіцієнт складає 0,1.

Здійснивши оцінку компанії емітента якісним та кількісним методом, варто занести отримані дані до підсумкової таблиці (табл. 3.5).

Таблиця 3.5.

Інтерпретація результатів

Група показників	Оцінка в балах з урахуванням вагового коефіцієнта
Якісні показники	
Оцінка положення на ринку	0-5
Оцінка ділової репутації	0-4
Оцінка залежності компанії від великих постачальників та покупців	0-3
Оцінка акціонерів компанії	0-5
Критерії рівня керівництва	0-5
Усього балів по якісним показникам з урахуванням вагового коефіцієнта	0-22
Кількісні показники	
I група	0-4
II група	0-3
II група	0-3
Усього балів по кількісним показникам з урахуванням вагового коефіцієнта	0-10
Підсумкова оцінка інвестиційної привабливості	0-32

Для того щоб дати заключну оцінку рівню інвестиційної привабливості компанії, пропонується наступний метод розрахунку коефіцієнта інвестиційної привабливості.

Підсумковий коефіцієнт розраховується за формулою середньозваженої арифметичної (3.2):

$$К_{інв.привабл.} = \sum X_{ij} * a_{ij}, \quad (3.2)$$

де a_{ij} – ваговий коефіцієнт оціночного критерію X_{ij}, причому $\Sigma a_{ij} = 1$;

X_{ij} – стандартизований показник інвестиційної привабливості j-ої компанії.

Розраховується показник X_{ij} наступним за формулою 3.2:

$$X_{ij} = b_{ij}/b_{imax}, \quad (3.3)$$

де b_{ij} – оцінка в балах частинного показника інвестиційної привабливості компанії;

b_{imax} – максимальний бал частинного показника інвестиційної привабливості.

Для розрахунку коефіцієнта інвестиційної привабливості за формулою 3.2, використовуються вагові показники: 0,3 – для якісного аналізу, 0,7 – для кількісного аналізу.

На основі отриманого значення коефіцієнта інвестиційної привабливості робиться підсумковий висновок про рівень інвестиційної привабливості компанії-цілі (табл. 3.6).

Таблиця 3.6.

Оцінка інвестиційної привабливості компанії

Діапазон значень коефіцієнта інвестиційної привабливості	Характеристика
$К_{інв. привабл.} = 1$	Компанія є інвестиційно привабливою за всіма аналітичними параметрами
0,8-1	Добрий рівень інвестиційної привабливості. Варто виявити, по яким оціночним критеріям не був отриманий максимальний бал, виявити степінь їх значимості
0,4-0,7	Задовільний рівень інвестиційної привабливості. Слід детально проаналізувати показники, по яких не був отриманий максимальний бал. Даний рівень вказує на наявність підвищеного ризику, що слід врахувати при виборі ставки дисконтування
0,2-0,4	Низький рівень інвестиційної привабливості компанії, високі ризики
0-0,2	Компанія не є інвестиційно привабливою

Проаналізувавши отримані показника, здійснюється вибір того емітента, коефіцієнт інвестиційної привабливості якого найвищий.

Основними перевагами даного методу, на нашу думку, є:

– простота і зрозумілість;

– комплексний характер: дозволяє дати оцінку інвестиційної привабливості компанії на основі якісних та кількісних показників;

– основу методики складає диференційований підхід до обґрунтування рівня інвестиційної привабливості компанії;

– можливість визначити контрольні точки інвестиційної привабливості компанії, встановити, за якими параметрами компанія не відповідає еталонному рівню.

За розробленою методикою нами була проаналізована інвестиційна привабливість акцій ПАТ «Кондитер». Проаналізуємо якісні показники діяльності підприємства.

ПАТ кондитер – один з визнаних лідерів з виробництва кондитерських виробів України, виробнича потужність якого складає більше 200 тонн продукції в добу. Асортиментний ряд продукції під торговою маркою виробів «Домінік» налічує більше 300 найменувань кондитерських Створення нових виробів здійснюється на основі найсучасніших технологій і професійного досвіду фахівців компанії. Постійні інновації є основною конкурентною перевагою підприємства. Для виробництва кондитерських виробів на підприємстві здійснюється ретельний відбір сировини з екологічно чистих регіонів і постійний контроль якості виробів, що випускаються. Особлива увага приділяється розробці і випуску продуктів для здорового способу життя. Для цього використовується тільки натуральна сировина. Компанія експортує товари в Азербайджан, Білорусь, Фінляндію, Литву та ряд інших країн, діяльність не обмежується лише ринком України. Відгуки в засобах масової інформації позитивні, підприємство є достатньо конкурентоспроможним, також у вільному доступі знаходиться фінансова звітність компанії, інформація про акціонерів, склад правління тощо. Таким чином, ПАТ «Кондитер» за результатами якісних показників діяльності за розробленою нами методикою набирає 20,6 бали [49, 50, 51].

Як вже зазначалося, фінансова звітність підприємства за останні декілька років знаходиться у вільному доступі, тому варто здійснити наступний етап аналізу інвестиційної привабливості акцій компанії. Коефіцієнт фінансової незалежності та термінової ліквідності знаходяться на

нормативному рівні, проте рентабельність активів та власного капіталу не є найвищою на ринку. Так, за результатами розрахунку, рентабельність власного капіталу ПАТ «Кондитер» складає 1,35%, аналогічний показник ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К» та ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» складає 0,99% та 3,67% відповідно. Рентабельність активів становить 1,09% проти 0,86% та 2,54% у відповідних конкурентів. Варто також відмітити, що в діяльності компанії наявна надлишкова ліквідність, проте якщо коефіцієнт термінової ліквідності більше 1, то підприємство має низький фінансовий ризик, а значить потенційні можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів.

За результатами розрахунку показників другого рівня ПАТ «Кондитер» також не належить до лідерів ринку, проте є достатньо конкурентоспроможною на ринку. За результатами розрахунку показників третьої групи дане підприємство випереджає своїх конкурентів.

Таким чином, було встановлено, що коефіцієнт інвестиційної привабливості підприємства становить 0,833, тобто ПАТ «Кондитер» має добрий, достатній рівень інвестиційної привабливості, але на ринку існують більш фінансово стабільні конкуренти, такі, як, наприклад, ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч». Незважаючи на це, дане підприємство є фінансово стабільним, акції підприємства є інвестиційно привабливим.

3.2. Методологічне забезпечення удосконалення оцінки та управління ризиками інвестиційної діяльності банку

В ПАТ АБ «Укргазбанк» розроблена ефективна система управління ризиками, проте процес розширення портфеля цінних паперів за рахунок збільшення частки операцій з акціями підприємств спонукає до розширення методики оцінки та управління ризиками інвестиційної діяльності.

На основі результатів аналізу було виявлено, що банк проводить активну інвестиційну політику, проте в інвестиційному портфелі банку значний обсяг

займають державні цінні папери. З метою збільшення дохідності портфеля цінних паперів було прийнято рішення про нарощення обсягів інвестиційних операцій з акціями підприємств.

Одним з основних методів управління ризиками, на нашу думку, є аналіз макроекономічних ризиків на початковому етапі інвестиційної діяльності, тобто, під час розробки інвестиційної політики банку.

До системи макроекономічних ризиків можна віднести наступні:

– ризик зміни законодавства на користь певних бізнес-груп;

– ризик націоналізації, реприватизації, примусової зміни форми власності або організаційно-правової форми емітента;

– ризик порушень у роботі судової гілки влади, рейдерських атак;

– ризик соціальних заворушень, війни, терористичних актів, масових страйків;

– ризик економічних конфліктів з іншими країнами;

– ризик зміни кон'юнктури (зміна попиту та пропозиції, внаслідок чого змінюється доходність об'єктів інвестування та вартість відповідних цінних паперів);

– валютний ризик;

– ризик зміни процентних ставок (ставки рефінансування або середньоринкової ставки за кредитами);

– інфляційний ризик [27].

Таким чином, макроекономічні ризики пов'язані з можливими втратами від вкладення коштів через можливі погіршення економічних умов, політичної ситуації, соціальних заворушень, відмовою держави від виконання своїх обов'язків, посилюванням валютного контролю, і, як наслідок, зниженням рейтингу країни, під юрисдикцією якої знаходиться компанія емітент.

Також можливі втрати через зміну законодавчих вимог і введення нових законодавчих норм, через перевищенням рівня інфляції над рівнем дохідності вкладень, негативний вплив коливань обмінних курсів валюти вкладень та втрати, що обумовлені специфікою вкладень у різні галузі.

Втрати від вкладень у підприємства галузей, які схильні до циклічних коливань будуть значно вищі, ніж вкладення у компанії, що працюють в стабільних галузях.

Управляти макроекономічними ризиками банк не може, тому єдиним методом щодо зниження даних ризиків є їх попередження, що проявляється у плануванні та врахуванні їх під час розробки стратегії діяльності банку.

Банк повинен бути готовий до настання тих чи інших видів ризику та збитків, що можуть виявитися. Тому дуже важливим аспектом є врахування можливих макроекономічних ризиків під час розробки інвестиційної політики банку.

Розглянемо, як впливають окремі види макроекономічних ризиків на інвестиційну діяльність банку на окремих етапах існування портфеля цінних паперів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7.

Вплив макроекономічних чинників на інвестиційну діяльність банку [36]

Макроекономічні ризики	Рівень впливу			
	ОП	ІП	І	З
Ризик зміни законодавства на користь певних бізнес-груп	1	1	4	8
Ризик націоналізації, реприватизації, примусової зміни форми власності або організаційно-правової форми емітента	0	1	7	8
Ризик порушень у роботі судової гілки влади, рейдерських атак	0	0	6	8
Ризик соціальних заворушень, війни, терористичних актів, масових страйків	2	3	7	9
Ризик економічних конфліктів з іншими країнами	0	1	4	8
Ризик зміни кон'юнктури (зміна попиту та пропозиції, внаслідок чого змінюється доходність об'єктів інвестування та вартість відповідних цінних паперів)	2	3	4	8
Валютний ризик	2	1	6	5
Ризик зміни процентних ставок (ставки рефінансування або середньоринкової ставки за кредитами)	1	1	4	6
Інфляційний ризик	1	1	4	5

Можливі втрати, обумовлені виникненням ризику, представлені в таблиці 3.5 ранжувалися наступним чином: 0 – втрати відсутні; 1 – втрати, пов'язані зі зміною інвестиційної стратегії; 2 – втрати, пов'язані зі збільшенням тривалості періоду формування фонду інвестиційних ресурсів; 3

– втрати, пов’язані із залученням необхідних додаткових ресурсів; 4 – зростання витрат на поточне управління портфеля цінних паперів; 5 – втрати від закриття збиткових позицій; 6 – втрати від незапланованого закриття інвестиційних позицій та недоотримання запланованих доходів; 7 – втрати від утримання неліквідних та збиткових інвестиційних позицій в портфеля цінних паперів; 8 – втрати від неможливості закриття інвестиційних позицій; 9 – втрати від неможливості ліквідації портфеля цінних паперів.

Дані щодо впливу ризиків на діяльність банку в таблиці 3.7 представлені за наступними етапами життєвого циклу портфеля цінних паперів: ОП – організаційно-підготовчим (розробка інвестиційної стратегії, формування потенційного кола інвесторів); ІП – інвестиційно-підготовчим (розподіл фонду інвестиційних ресурсів на активну та пасивну частину, структуризація напрямків та інструментів інвестування за рівнем ризику, доходністю, строковістю тощо); І – інвестиційним (формування та поточне управління портфелем цінних паперів); З – завершальним [17].

Проаналізувавши дані таблиці 3.7, можна зробити висновок, що макроекономічні ризики неможливо контролювати інвестору. Вони виникають незалежно від інвестиційних рішень, що приймаються ним, і фінансових інструментів, що використовуються.

Управління даними видами ризиків полягає в постійному аналізі політичної та економічної ситуації, що складається, соціальної обстановки, динаміки інфляції, зміни законодавчої бази і спрямоване на прогнозування розвитку подій у майбутньому. Дослідження зовнішніх ризиків дозволяє визначати час виходу на ринок і виходу з нього, а також перекидання коштів з одного ринкового сегмента на інший. Незважаючи на те, що інвестор своїми силами не може усунути джерело ризику, ретельний аналіз робить цей ризик більш передбачуваним і, отже, менш небезпечним.

На кожному етапі існування портфеля цінних паперів банк може нести певні витрати, що пов’язані з настанням тих чи інших ризиків. В такому

випадку основним методом управління, на нашу думку, є аналіз можливих ризиків, величини можливих збитків та формування резервів за ними.

Банк, з метою управління ризиками, проводить періодичні стрес-тести, але, на нашу думку, їх необхідно дещо доповнити. Стрес-тестування має включати в себе компоненти як кількісного, так і якісного аналізу. У відношенні інвестиційних операцій кількісний аналіз спрямований, насамперед, на визначення можливих коливань основних макроекономічних показників і оцінку їх впливу на різні складові інвестиційних активів банку і на портфель в цілому.

За допомогою методів кількісного аналізу визначаються ймовірні стресові сценарії, яким можуть піддатися комерційні банки. Якісний аналіз акцентований на двох основних завданнях:

– оцінка спроможності комерційного банку компенсувати можливі великі збитки;

– визначення комплексу дій, які повинні бути вжито комерційним банком для зниження рівня ризиків і збереження капіталу.

Важливим елементом формування інвестиційної політики банку є також врахування макропрогнозів. Врахування даного чинника, на нашу думку, дозволить ефективніше будувати політику інвестиційної діяльності банку.

Один із способів виявлення та управління ризиками є фундаментальний аналіз. Він ґрунтується на аналізі і прогнозах розвитку економіки на макрорівні. Передбачається, що це дозволить не тільки виявити причини поточного зміни цін і оцінити ризики, але також спрогнозувати майбутні зміни курсів внаслідок впливу деяких зовнішніх подій або фактів на ринок.

Проаналізувавши вищенаведені дані, нами був розроблений алгоритм формування політики інвестиційної діяльності з урахуванням макроекономічних факторів та макропрогнозів на майбутній проміжок часу (рис. 3.3).

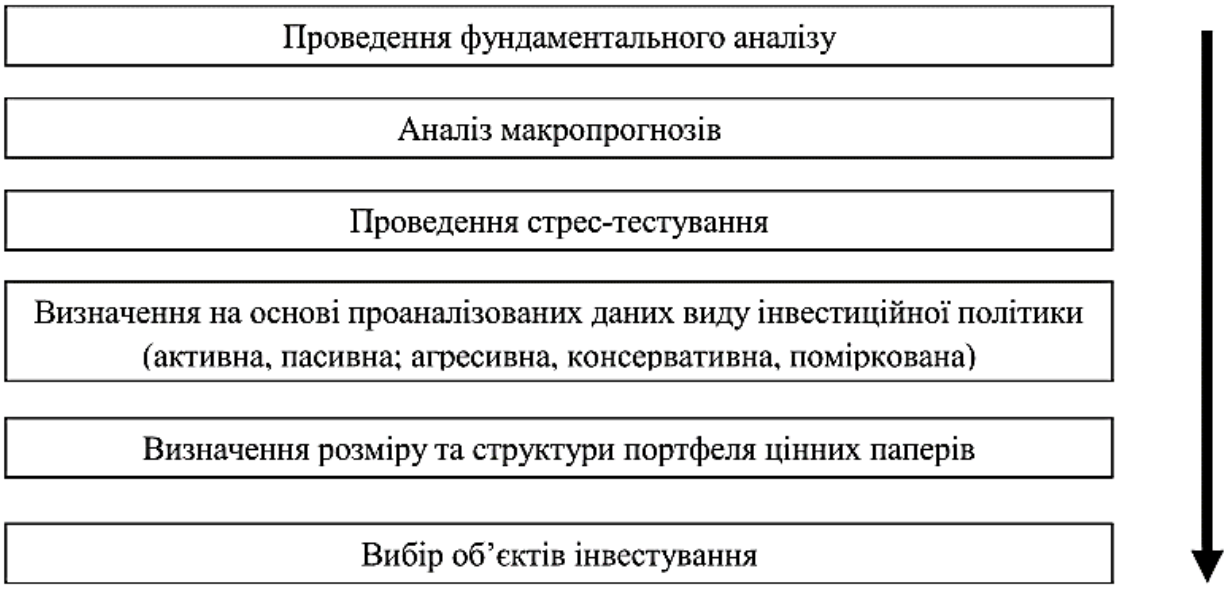

Рис. 3.3. Етапи формування інвестиційної політики банку з урахуванням макропоказників [31]

На першому етапі відбувається проведення фундаментального аналізу, який допомагає виявити основні види ризиків, оцінити ситуацію в країні, в якій функціонує банк. Результати проведеного аналізу є підґрунтям для формування інвестиційної політики банку.

На другому етапі відбувається аналіз макропрогнозів: рівень росту ВВП, темпи інфляції, обсяги збитків та доходів бюджету, платіжний баланс тощо. Так, звичайно, якщо макропрогнози досить песимістичні, то банк намагатиметься мінімізувати можливі збитки від інвестиційної діяльності і не буде проводити активну інвестиційну політику в умовах нестійкого зовнішнього середовища чи несприятливої політичної ситуації.

Наступним кроком є проведення стрес-тестування, яке допомагає оцінити ризик банку, що виникає в результаті екстремальних змін на ринку, і дозволяє виявити ознаки потенційних збитків, які можуть виникнути в результаті таких змін. Стрес-тестування використовується для того, щоб переконатися в тому, що був вивчений великий діапазон варіантів розвитку подій з метою розуміння уразливості, і що система управління та контролю є всебічної, прозорою і володіє швидкою реакцією на зміну ринкових умов і на події, що відбуваються як у світі, так і в українській економіці.

Оцінка ризику банку та величини можливих збитків дозволяє розробити банку ефективну стратегію, сформувати резерви під можливі збитки, оцінити обсяг інвестиційної діяльності тощо.

Наступним кроком банку є визначення виду інвестиційної політики: агресивну, направлену на значний обсяг портфеля торгових цінних паперів, помірну, дотримуючись стратегії «вкласти гроші в цінні папери та чекати». Відповідно до проаналізованих макроекономічних ризиків та макропрогнозів банк обирає помірну, консервативну чи агресивну політику.

Обравши вид інвестиційної політики, банк визначає структуру та обсяг портфеля цінних паперів та здійснює вибір об’єкта інвестування.

Таким чином, запропонований нами метод формування інвестиційної політики банку дозволяє виявити можливі макроекономічні ризики за допомогою фундаментального аналізу, проаналізувати макропрогнози щодо розвитку економічної ситуації в країні в цілому та інвестиційного середовища загалом. Після цього банк оцінює макроекономічні ризики за допомогою стрес-тестування та виявляє величину можливих збитків від настання даних ризиків. Це дозволяє скоригувати основну стратегію розвитку банку, сформувати резерви за можливими збитками та створити підґрунтя для формування ефективної інвестиційної політики. На основі отриманих даних банк визначає вид інвестиційної політики, розмір та структуру портфеля цінних паперів та здійснює вибір об’єктів інвестиційних вкладень на основі методу, що був запропонований нами.

У процесі управління інвестиційними ризиками банку надзвичайно важливо створити умови, що дозволяють уникнути виникнення портфельних ризиків. Ці ризики у більшості випадків є наслідком неефективної організації самого процесу формування портфеля цінних паперів і їх існування вказує на недостатню кваліфікацію банківського менеджменту для проведення ефективного інвестування у фінансові активи. Так як на даний момент інвестиційний портфель банку представлений мало ризиковими державними цінними паперами, то портфельні ризики є незначними. Проте зі зростанням

обсягів операцій з акціями підприємств дане питання стоятиме більш гостро. Як метод зниження портфельного ризику в даному випадку нами був запропонований метод всебічного аналізу інвестиційної привабливості акцій, що дозволяє обрати цінні папери з нижчим рівнем ризику на етапі прийняття рішення про їх купівлю [19].

Також важливо відмітити, що при здійсненні операцій з акціями виникає галузевий ризик. ПАТ АБ «Укргазбанк» задля його мінімізації варто включати в портфель акції підприємств різних галузей економіки.

Формування та вибір інвестиційної стратегії комерційним банком є складним багаторівневим процесом, що виходить із поставлених стратегічних цілей інвестиційної діяльності, і в кінцевому результаті дає можливість для досягнення головної мети інвестиційної діяльності – максимізації прибутку при мінімальному ризику. Таким чином, для підвищення якості управління інвестиційною діяльністю слід використовувати комплексний процес управління, підпорядкований єдиному стратегічному завданню, орієнтованому на успішну реалізацію інвестиційної політики банку.

В умовах обмежених власних фінансових ресурсів інтегроване управління портфелем цінних паперів розглядається як один із прийнятних підходів до управління інвестиційною діяльністю. Застосування такої концепції при реалізації інвестиційної політики може сприяти оптимізації управлінських рішень в інвестиційній діяльності, ефективнішому використанню обмежених інвестиційних ресурсів, зниженню потреби в ресурсах, що залучаються, позитивній динаміці основних показників фінансової діяльності банку.

Слід також відмітити, що сьогодні ефективність інвестиційної діяльності значною мірою залежить і від організації управління нею. Ухвалення рішень про інвестиції є найбільш складним і важливим завданням, у зв’язку з чим виникає необхідність інтеграції діяльності всіх учасників процесу управління інвестиційною діяльністю, що можливо реалізувати тільки через єдину структуру управління інвестиціями в рамках загальної

організаційної структури управління фінансами банку. В умовах швидкоплинної кон'юнктури ринку, коли постає завдання нарощування конкурентних переваг, ефективнішим, вважаємо, є дивізійний вид структури управління інвестиційною діяльністю [15, С. 53], який передбачає делегування частини управлінських функцій іншим структурним одиницям, що дасть змогу внутрішнім підрозділам банку частково брати відповідальність за реалізацію інвестиційної діяльності.

Для підвищення ефективності та якості управління інвестиційною діяльністю необхідне:

– оптимальне поєднання централізації і децентралізації управління інвестиційною діяльністю;

– вироблення нових цілей і завдань з удосконалення організації аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю;

– постійне інформаційне забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю;

– безперервне підвищення кваліфікації менеджерів, пов'язаних з управлінням інвестиційною діяльністю.

Для підвищення якості роботи з управління інвестиційною діяльністю доцільно автоматизувати основні її процеси. Шляхом впровадження нових інформаційних технологій можна вирішити низку проблем, пов'язаних як зі спрощенням системи управління фінансовою діяльністю банку в цілому, так і зі спрощенням процесу управління інвестиційною діяльністю зокрема.

У процесі банківської інвестиційної діяльності можуть виникати відхилення, тобто розбіжності між бажаними (плановими) і фактичними показниками. Для своєчасного виявлення відхилень і відповідного реагування на них здійснюється відповідний контроль. Його основними завданнями є перевірка фактичних результатів, зіставлення їх із плановими і виявлення відхилень, з'ясування причин їх виникнення, аналіз та прогнозування наслідків, вживання заходів для усунення відхилень і поліпшення результатів роботи. Ефективність, безпека інвестиційної діяльності на цьому

управлінському етапі залежатиме від компетентності, досвіду, інтуїції менеджера, який зможе точно встановити, які відхилення є несуттєвими, а які несуть у собі загрозу безпеці банку. Значні відхилення потребують негайного і ретельного дослідження. Відхилення можуть виникнути внаслідок прорахунків у плануванні або у процесі реалізації інвестиційних рішень. Контроль потрібен для того, щоб визначити, чи правильними є інвестиційні рішення, як вони здійснюються у часі і за вартістю. Контроль – це своєрідний гарант виконання планових завдань. Ефективність контролюючої функції в інвестиційній діяльності банку залежить від дотримання таких принципів, як законність, безперервність, своєчасність, відповідальність, точність і повнота інформації.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Проаналізувавши портфель цінних паперів ПАТ АБ «Укргазбанк», було виявлено, що інвестиційна політика банку консервативна, так як більшу частку його портфеля складають державні цінні папери. Інвестиційний портфель банку слабо диверсифікований, що є наслідком переважання в ньому цінних паперів у портфелі на продаж. Аналіз ефективності портфеля показав, що він був більш ефективним у 2015 році, коли він був більш диверсифікованим за рахунок формування значного обсягу торгового портфеля та портфеля цінних паперів на продаж. Тому було прийнято рішення про розширення диверсифікації портфеля цінних паперів за рахунок зростання інвестиційних операцій з акціями підприємств.

Однією з головних задач, які стоять перед інвестором на ринку інвестицій є вибір об’єктів інвестуванні компаній та фірм тих галузей, які мають найкращі перспективи розвитку та можуть забезпечити найбільш високу ефективність інвестицій. Основою такого вибору є оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості цінних паперів. Нами було виявлено, що оцінка інвестиційної привабливості цінних паперів являє собою

оцінку інвестиційного потенціалу емітента. Дана оцінка проводиться за допомогою системи показників, розрахованих на основі фінансової звітності компанії чи підприємства. Для спрощення операції щодо оцінки інвестиційної привабливості організації нами був запропонований метод, що базується на розробці коефіцієнта інвестиційної привабливості. Перевагами запропонованого нами методу є простота і зрозумілість, а також комплексний характер методики, який дозволяє дати оцінку інвестиційної привабливості компанії на основі якісних та кількісних показників.

Одним з основних методів управління ризиками, на нашу думку, є аналіз макроекономічних ризиків. Тому нами був розроблений алгоритм формування інвестиційної політики банку з урахуванням макроекономічних ризиків та макропрогнозів.

Як метод зниження портфельного ризику нами був запропонований метод всебічного аналізу інвестиційної привабливості акцій, що дозволяє обрати цінні папери з нижчим рівнем ризику на етапі прийняття рішення про їх купівлю. Також важливо відмітити, що при здійсненні операцій з акціями виникає галузевий ризик. ПАТ АБ «Укргазбанк» задля його мінімізації варто включати в портфель акції підприємств різних галузей економіки.

Таким чином, формування та реалізація інвестиційної стратегії банком є багаторівневим процесом, який відбувається в рамках загальнобанківської стратегії та переслідує мету максимізації прибутку при мінімальних ризиках. Тому для підвищення якості управління інвестиційною діяльністю варто використовувати комплексний процес управління, аналізу ризиків, який орієнтований на успішну реалізацію інвестиційної політики банку.

Також важливим аспектом успішної реалізації інвестиційної політики є контроль та аналіз відхилень, які можуть виникнути внаслідок прорахунків у плануванні або у процесі реалізації інвестиційних рішень.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення поняття інвестиційна політика банку . Аналіз існуючих поглядів вчених дозволив виокремити три підходи до трактування – організаційний, функціональний та структурний, за якого інвестиційна політика розглядається як невід'ємна складова загальної економічної стратегії банку. Кожний з них поєднує в собі специфічні риси щодо трактування поняття інвестиційна політика банку, тому на основі поєднання положень цих підходів було сформоване єдине визначення даного поняття. Інвестиційну політику банку варто розглядати як складову загальної політики банку, що являє собою систему документально затверджених правил, принципів і процедур, які визначають пріоритетні напрями інвестиційної діяльності банку, регламентують процеси здійснення банками інвестиційних операцій та послуг і спрямовані на раціональне використання банком фінансових ресурсів, формування ефективного інвестиційного портфеля з метою досягнення банком стратегічних цілей, що випливають із його загальної ділової політики.

Формування інвестиційної політики проходить в декілька етапів, на кожному з яких визначаються та досліджуються специфічні риси, які можуть впливати на неї, способи взаємодії з ними, методи їх мінімізації тощо.

Реалізація інвестиційної політики банку, у першу чергу, пов'язана з інвестиційним управлінням портфелем цінних паперів, основною метою якого є збереження максимального доходу при даному рівні ризиків або при даному рівні доходу мінімізація ризиків.

Фінансовий стан ПАТ АБ «Укргазбанк» добрий та достатньо стабільний, про що свідчить поступове зростання ефективності діяльності банку, що проявляється у зростанні прибутковості діяльності, збільшення коефіцієнта надійності, зменшення коефіцієнта фінансового важеля, банк має достатній рівень надійності та захищеності. Нормативи ліквідності банком виконуються у повному обсязі. Діяльність банку є прибутковою та стабільною.

Банк досить активно займається інвестиційною діяльністю, він є однією з найпотужніших та найнадійніших установ українського фондового ринку. Динаміка обсягу інвестиційного портфелю банку є позитивною. За проаналізований період банк активно нарощував вкладення в державні та корпоративні боргові цінні папери. Серед підприємств, в облігації яких банк інвестує кошти, провідні українські підприємства державного значення, що працюють у різних галузях економіки.

Також ПАТ АБ «Укргазбанк» характеризується виваженою та ефективною інвестиційною політикою, яка розроблена на основі діючих в Україні положень та нормативно-правових актів.

Провівши аналіз інвестиційної діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» було виявлено, що протягом останніх років банк активно збільшує обсяги інвестиційної діяльності, зростає вартість портфеля цінних паперів. Таким чином, за допомогою ефективної та ретельно розробленої інвестиційної політики діяльність ПАТ АБ «Укргазбанк» характеризується стабільним зростанням обсягів інвестиційної діяльності, дотриманням економічних нормативів та ефективним управлінням ризиками.

Проаналізувавши діяльність ПАТ АБ «Укргазбанк» нами було виявлено, що структура інвестиційного портфеля банку в основному представлена державними цінними паперами. Саме тому, як один зі шляхів підвищення дохідності портфеля цінних паперів нами було запропоновано збільшення банком обсягу операцій з акціями підприємств. З метою вибору об’єктів інвестування, які мають найкращі перспективи розвитку та можуть забезпечити найбільш високу ефективність інвестицій ми пропонує ПАТ АБ «Укргазбанк» здійснювати оцінку інвестиційної привабливості акцій за розробленим нами алгоритмом. Це дозволить проаналізувати інвестиційний потенціал обраного об’єкта та ефективно інвестувати кошти в цінні папери даного емітента. Також ми пропонуємо методику формування інвестиційної політики банку на основі аналізу макроекономічних показників та

макропрогнозів. Це дозволить більше ефективно організувати інвестиційну діяльність банку та зменшити збитки від настання ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єпіфанов А.О. Операції комерційних банків: навч. посіб. / А.О. Єпіфіанов, Н.Г. Маслак, І.В. Сало.– Суми: Університетська книга , 2007. – 523 с.

2. Череп А.В. Банківські операції: навч. посібн. / А.В. Череп, О.Ф. Андросова. – К.: Вид-во «Кондор», 2008. – 410 с.

3. Васильева Т.А. Банковское инвестирование на рынке инноваций: монографія / Т.А. Васильева. – Сумы: Изд-во СумГУ, 2007. – 513 с.

4. Мельников А.Е. Теоретичні аспекти банківської інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / А.Е. Мельников // Наукові праці МАУП: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 2(29). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npmaup/2011_2/pdf_files/110-116.pdf.

5. Реверчук С.К. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю: мо-нографія/ С.К. Реверчук, Л.Г. Кльоба, М.Б. Паласевич. – Львів: Тріада плюс, 2007. – 351 с.

6. Луців Б.Л. Інвестиційна політика банків: навч. посібн. / Б.Л. Луців, А.О. Тимків. – Тернопіль: Вид-во Терног раф , 2011. – 317 с.

7. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні: монографія / О.Д. Вовчак. – Львів: Вид-во ЛКА, 2005. – 541 с.

8. Івахненко І.С. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації / І.С. Івахненко // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 2. – С. 7-9.

9. Банковско дело [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://www.bibliotekar.ru/bank-6/index.htm

10. Затхей А.Р. Механізми формування і реалізації фінансової політики підприємств // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансова політика приватизованих підприємств і механізми її реалізації (Збірник наукових праць) / НАН України. Інститут регіональних досліджень.

Редкол.: Відп. ред. акад. НАН України М. І. Долішній. – Львів, 2003. – Вип. XLII. – С. 118-127.

11. Игонина Л.Л. Инвестиции: Учеб. пособие / Л.Л. Игонина; Под ред. д-ра экон. наук, проф. В.А. Слепова. – М.: Юристь, 2002 – 480 с.

12. Кльоба Л.Г. Інвестиційна політика банків в умовах ринкової трансформації економіки // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 48-49.

13. Ковалев А. Стратегия кредитного риск-менеджмента // Финансовый директор. – 2007. – № 4. – С. 33-44.

14. Общая теорія денег и кредита / Подобщ. ред. Е.В. Жукова. – М.: ЮНИТИ, 2005. – С. 135.

15. Паласевич М.Б. Інвестиційна політика банків: Умови та чинники розвитку / М.Б. Паласевич, К.М. Слюсарчик // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18. – С. 235-239.

16. Палига Є.М. Деякі аспекти сучасної інвестиційної політики промислових підприємств у регіоні // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Інвестиції і реструктуризація економіки регіону (Щорічник наукових праць) / НАН України. Інститут регіональних досліджень; Редкол.: Відп. ред. акад. НАН України М. І. Долішній. – Львів, 2000. – Вип. XI. – 592 с.

17. Печенко О.О. Теоретичні підходи до визначення сутності інвестиційної політики банку / О.О. Печенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 2. – С. 71-75.

18. Пшик Б.І. Інвестиційне кредитування: Навч. посібник / Б.І. Пшик. – Львів: ЛБІ НБУ, 2005. – 291 с.

19. Банківська діяльність в Україні: проблеми, перспективи розвитку, напрямки вдосконалення: Наукова доповідь / За заг. ред. канд. екон. наук, доц. Б.І. Пшика; Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ. – К.: УБС НБУ, 2008. – 119 с.

20. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия : учебный курс / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2006. – 220 с.

21. Бочаров В.В.. Корпоративные финансы. – СПб.: Питер, ил. – (Серия Учебное пособие). – 2008. – 380 с.

22. Васькович І.М. Політика фінансових послуг комерційного банку // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансова політика приватизованих підприємств і механізми її реалізації (Збірник наукових праць) / НАН України. Інститут регіональних досліджень; Редкол.: Відп. ред. акад. НАН України М.І. Долішній. – Львів, 2003. – Вип. XLII. – С. 195–199.

23. Гетьман О.М. Інвестиційні стратегії комерційних банків України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 Фінанси, гроші і кредит / О.М. Гетьман. – Тернопіль, 2004. – 22 с.

24. Касимов Ю.Ф. Финансы и инвестиции / Ю.Ф. Касимов. - М.: Анкил, 2008. - 231 с.

25. Криклій О.А. Засади фінансового менеджменту в банку / О.А. Криклій // Фінансовий менеджмент банку: навчальний посібник / І.В. Сало, О.А. Криклій. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – С. 3-18.

26. Финансово-кредитныйэнциклопедическийсловарь / Кол. авторов; Подобщ. ред. А.Г. Грязновой. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 1168 с.

27. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. проф. Р.І. Тиркало. - Тернопіль: Карт-бланш, 2001. -314 с.

28. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні: Монографія. — Л.: Новий Світ-2000, 2005. — 644 с.

29. Прасолова С. Особливості формування кредитної політики банків України з довгострокового інвестування / С. Прасолова // Вісник НБУ. – 2004. – № 11. – С. 4–7.

30. Сидоренко В.А. Кредитна політика як чинник підвищення конкурентних переваг національної економіки // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція (збірник наукових праць) / НАН України. Ін-т регіональних

досліджень; Редкол.: Відп. ред. Є.І. Бойко. – Львів, 2009. – Вип. 2 (76). – С. 45–53.

31. Луців Б.Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій / Б.Л. Луців. – Тернопіль: Економічна думка; Карт-бланш, 2001. – 320 с.

32. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.

33. Пересада А.А. Управління банківськими інвестиціями: Монографія / А.А. Пересада, Т.В. Майорова. – К.: КНЕУ, 2005. – 388 с.

34. Пшик Б.І. Фінансові інвестиції банків: Навч. посібник / Б.І. Пшик, О.М. Сарахман, Н.П. Дребот; За ред. канд. екон. наук, доц. Б.І. Пшика.. – К.: УБС НБУ, 2008. – 208 с.

35. Жарковская Е.П. Банковскоедело: Курс лекций / Е.П. Жарковская, И.О. Арендс. М.: Омега-Л. – 2002. – 460 с.

36. Волошин И.В. Оценка банковских рисков: новые подходы / И.В. Волошин. – М.: Эльга, 2004. – 388 с.

37. Кочетков В.Н. Экономический риск и методы его измерения: Учебное пособие / В.Н. Кочетков, Н.А. Шипова. – К.: Епроп. Ун-т, 2003. – 68 с.

38. Основи інвестиційного менеджменту: Методичні рекомендацій з курсу «Корпоративні системи» / Упоряд. Г.О. Доленко, В.А. Заславський, О.О. Тимашов. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2002. – 46 с.

39. Маркова Л.Г. Инвестирование. Опорный конспект лекций и схемы. Учебное пособие / Л.Г. Маркова, Л.И. Старченко. – Днепропетровск: ДГФЭИ, 1999, 108 с.

40. Мертенс А.В. Инвестиции: Курс лекций по современной финансовой теории. – К.: Киевскоеи нвестиционное агентство, 1997. - 416 с.

41. Рисін В.В. Довгострокові фінансові інвестиції банків в Україні // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія

банківської справи Національного банку України". – Суми, 2009. – Т. 24., С. 113 – 122.

42. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/index

43. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua

44. АУБ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://aub.org.ua/

45. Річний звіт за 2016 рік ПАТ АБ «Укргазбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukr/about/annual_report/2016/

46. Річний звіт за 2015 рік ПАТ АБ «Укргазбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukr/about/annual_report/2015/

47. Річний звіт за 2014 рік ПАТ АБ «Укргазбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukr/about/annual_report/2014/

48. Річний звіт за 2013 рік ПАТ АБ «Укргазбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukr/about/annual_report/2013/

49. Smida – Бази даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://smida.gov.ua/db

50. ПАТ «Кондитер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://konditer.business-guide.com.ua/

51. Dominic – Главная [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dominic.com.ua/

ДОДАТКИ

Додаток 1

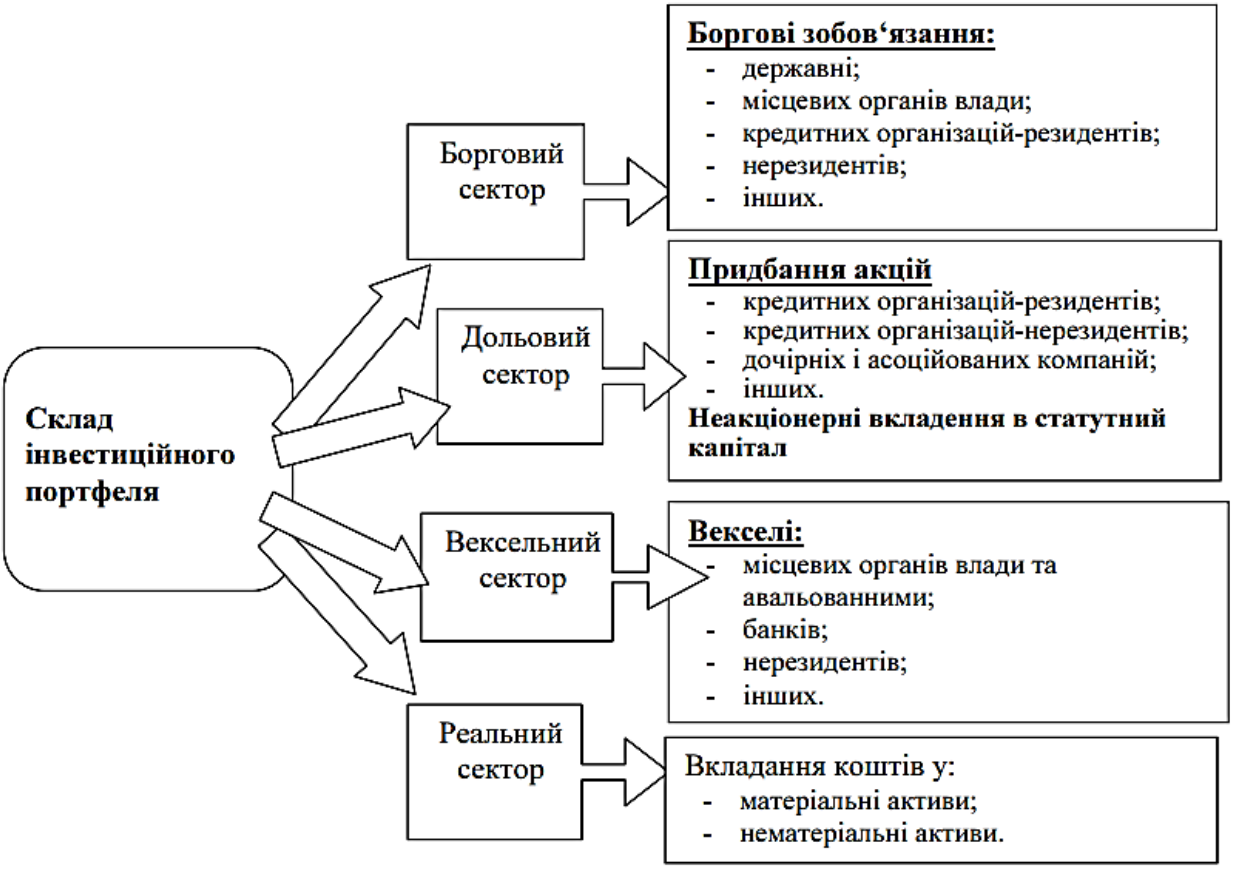

Рис. 1. Структура банківського інвестиційного портфеля

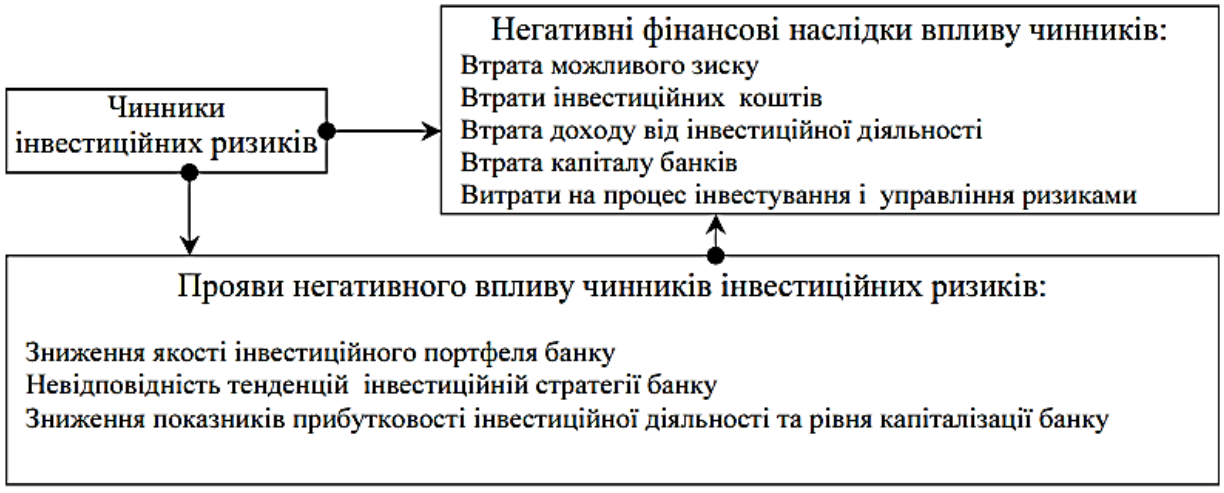

Рис. 2. Прояви негативного впливу чинників інвестиційних ризиків

Додаток 2

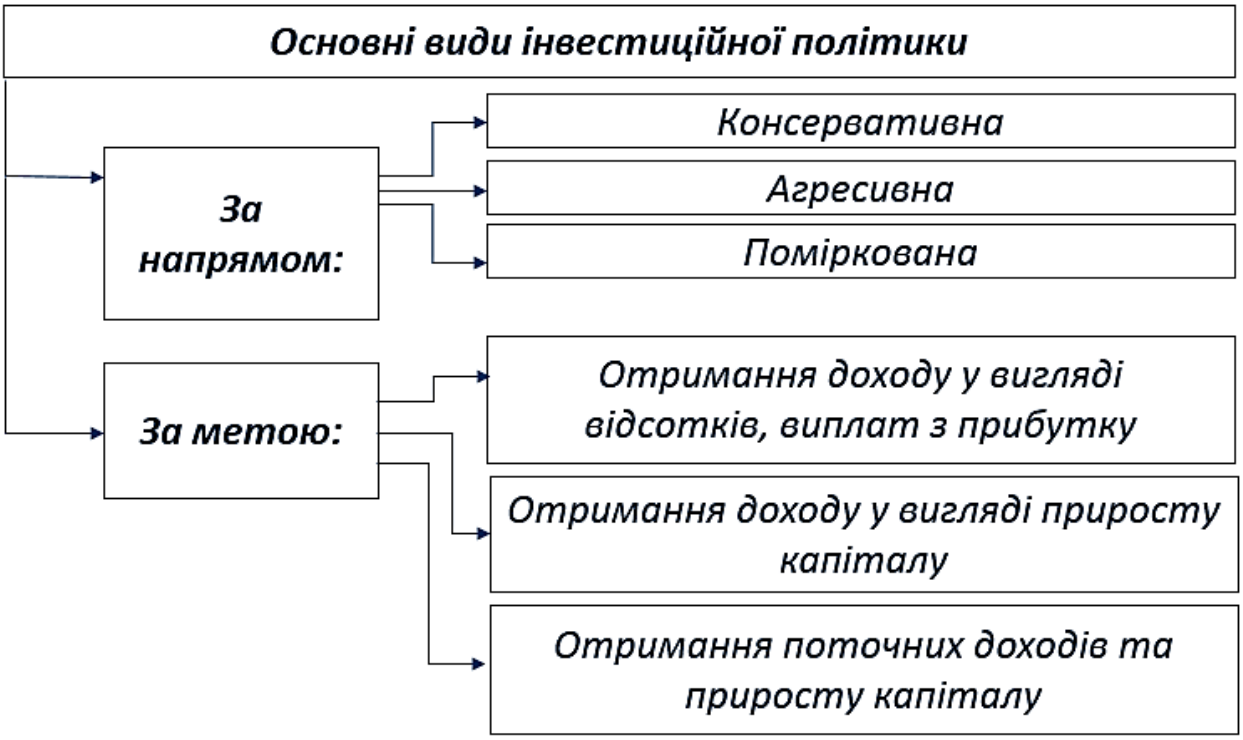

Рис. 3. Види інвестиційної політики банку

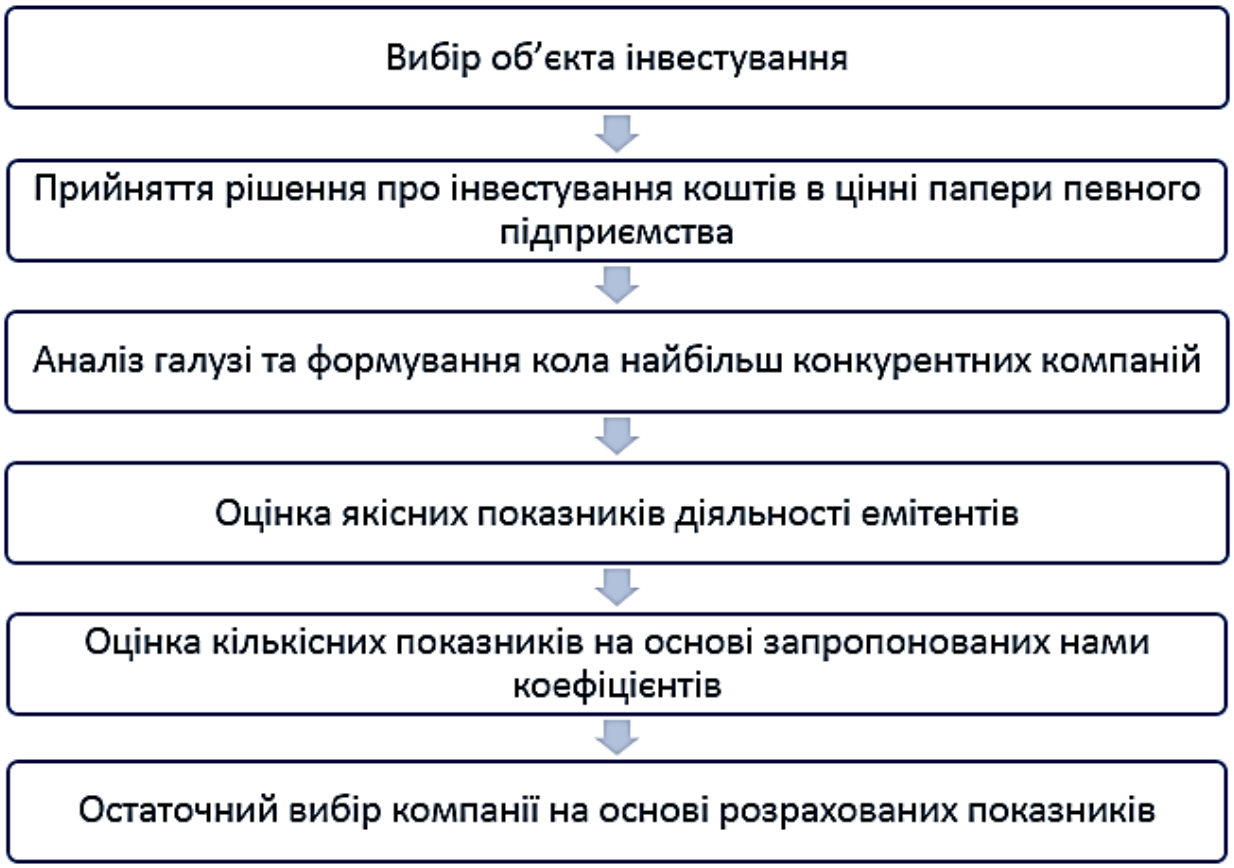

Рис. 4. Алгоритм визначення інвестиційної привабливості емітентів

Додаток 3

Макроекономічні ризики	Рівень впливу			
	ОП	ІП	І	З
Ризик зміни законодавства на користь певних бізнес-груп	1	1	4	8
Ризик націоналізації, реприватизації, примусової зміни форми власності або організаційно-правової форми емітента	0	1	7	8
Ризик порушень у роботі судової гілки влади, рейдерських атак	0	0	6	8
Ризик соціальних заворушень, війни, терористичних актів, масових страйків	2	3	7	9
Ризик економічних конфліктів з іншими країнами	0	1	4	8
Ризик зміни кон'юнктури (зміна попиту та пропозиції, внаслідок чого змінюється доходність об'єктів інвестування та вартість відповідних цінних паперів)	2	3	4	8
Валютний ризик	2	1	6	5
Ризик зміни процентних ставок (ставки рефінансування або середньоринкової ставки за кредитами)	1	1	4	6
Інфляційний ризик	1	1	4	5

Рис. 5. Вплив макроекономічних чинників на інвестиційну діяльність банку

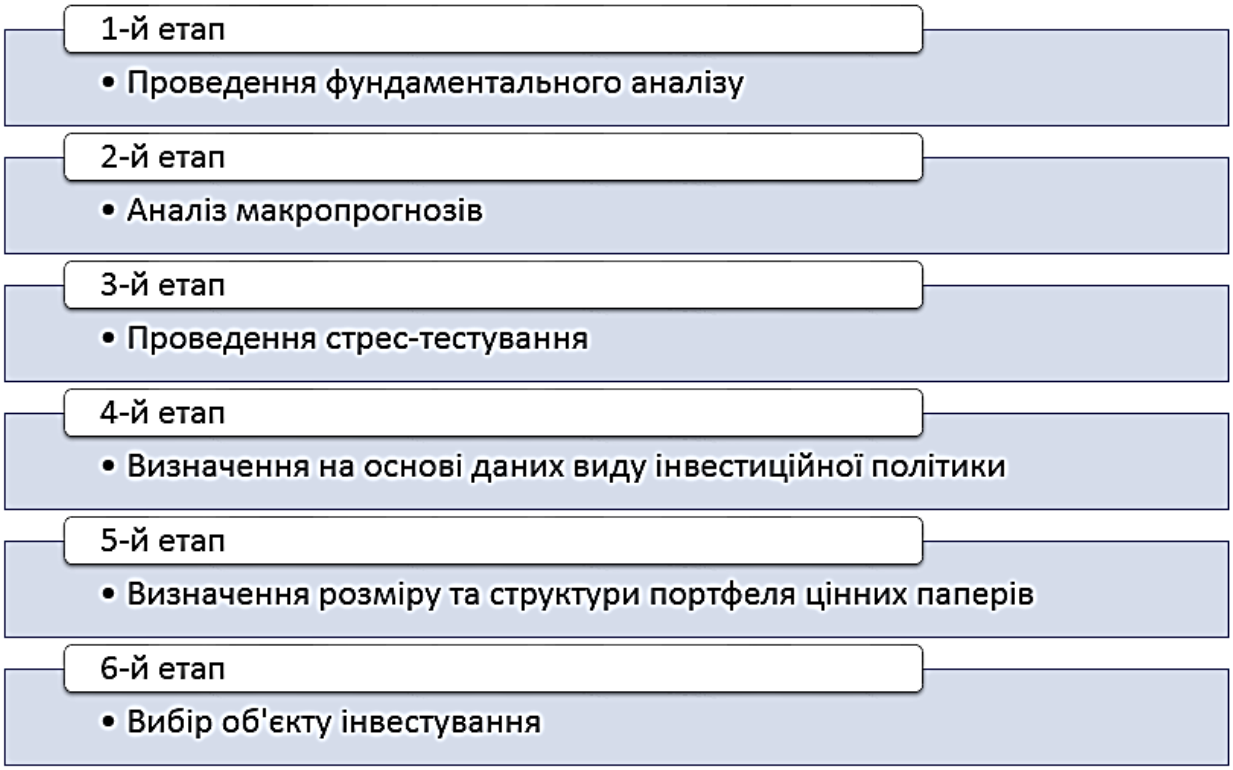

Рис. 6. Етапи формування інвестиційної політики ПАТ АБ «Укргазбанк» з урахуванням макропоказників

Додаток 4

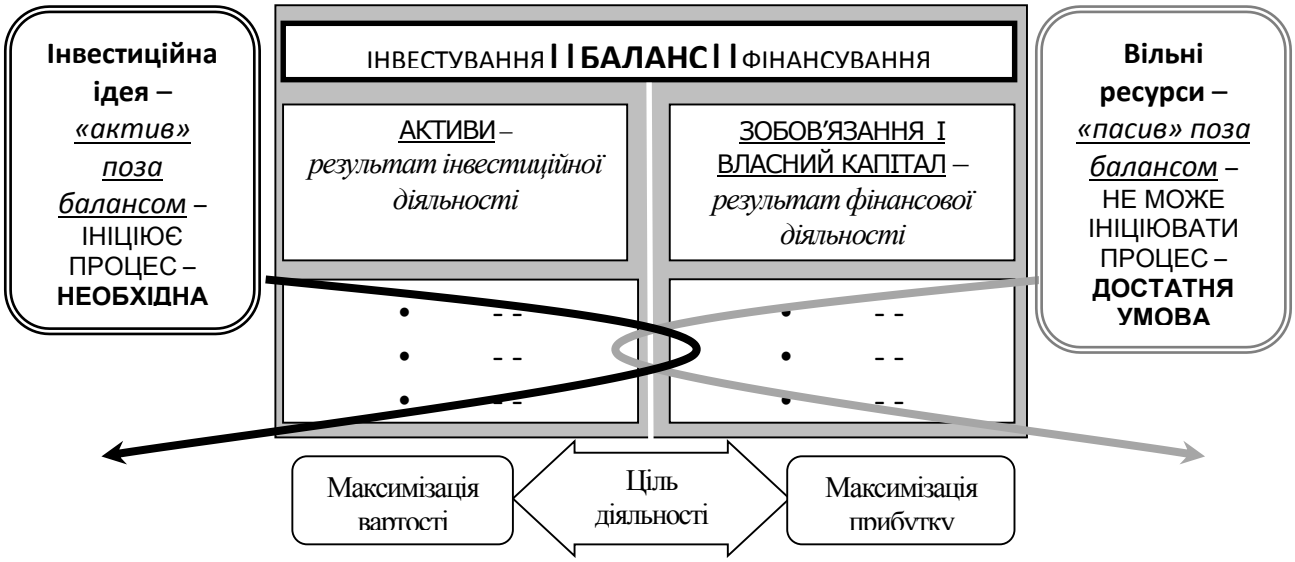

Рис. 7. Поєднання фінансової і інвестиційної діяльності в інвестиційному процесі

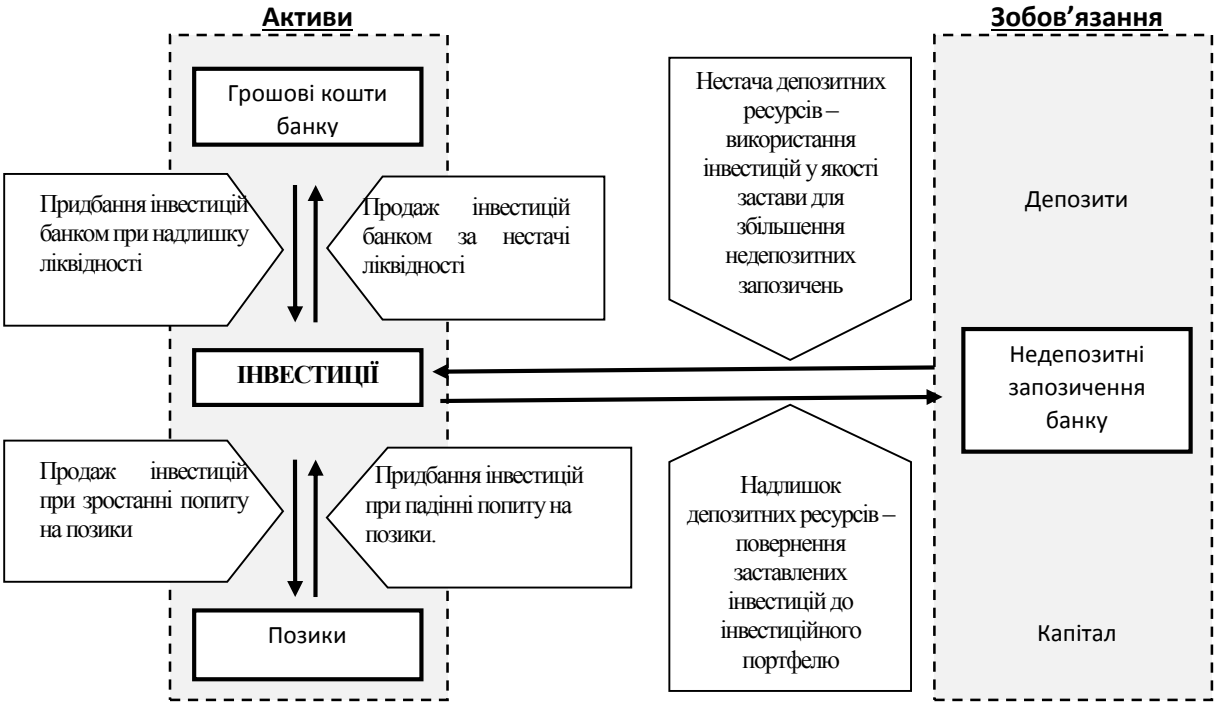

Рис. 8. Інвестиції в цінні папери в регулюванні діяльності комерційного банку

Додаток 5

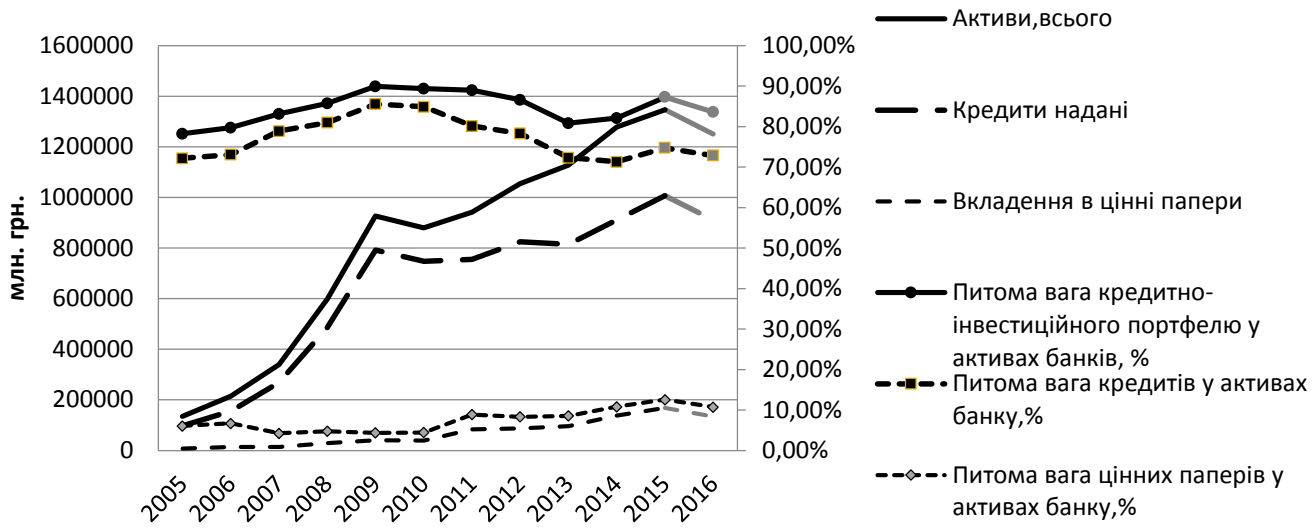

Рис. 9. Структура кредитно-інвестиційного портфелю і активів банків України в 2005-2016р.р.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця регуляторних засобів і цілей регулювання банків і фінансових ринків

Регуляторні засоби \ Цілі	Запобігання системному ризику	Захист інвесторів	Підвищення ефективності	Загально-суспільні цілі
Банки				
Антимонопольне регулювання/ конкурентна політика		*	*	*
Обмеження по активам	*			*
Вимоги стосовно достатності капіталу	*	*		
Забезпечення уніфікованих правил ведення бізнесу		*	*	*
Правила стосовно вирішення конфлікту інтересів		*	*	
Відповідність послуг вимогам клієнтів		*		
Страхування депозитів	*	*		
Єдині вимоги стосовно входу на ринок	*	*	*	
Лімітування процентної ставки по депозитам	*			*
Лімітування процентної ставки по кредитам		*		*
Єдині стандарти інвестування				*
Вимоги по ліквідності	*	*		
Вимоги стосовно надання звітності за великими угодами				*
Вимоги до формування резервів	*	*		
Регіональні обмеження діяльності				*
Обмеження за переліком послуг і продуктів	*			*
Фінансові ринки				
Вимоги до розкриття інформації		*	*	
Вимоги до реєстрації випуску цінних паперів		*	*	
Недопущення незаконних дій		*	*	
Заборона операцій з цінними паперами на основі конфіденційної інформації		*	*	
Правила стосовно злиття і поглинання		*	*	
Захист міноритарних акціонерів		*		
Правила управління портфелем цінних паперів		*	*	

Додаток 6

Таблиця 2

Порівняння підходів до управління ризиком і управління інвестиційним портфелем банку

Показник	**Управління ризиком**	**Управління портфелем**
Очікуваний дохід	*E(R) = 0*	*E(R) > 0*
Волатильність	Ринкова волатильність = відхилення від емпіричного середнього	Волатильність у помилках прогнозування *E(R)* = відхилення від прогнозу
Кореляція	Ринкові кореляції	Кореляції помилок у прогнозуванні *E(R)*

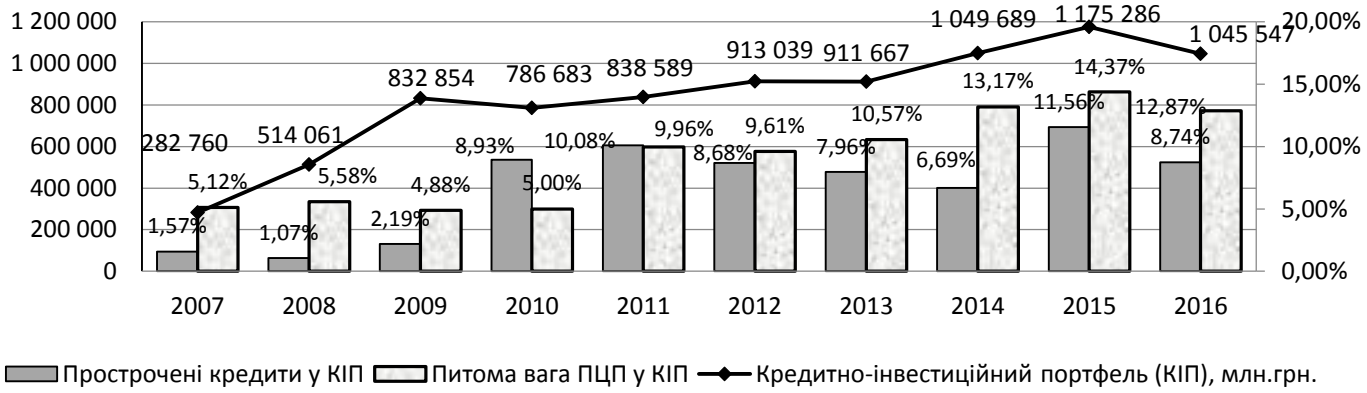

Рис. 10. Прострочена заборгованість за кредитами і портфель цінних паперів банків України у 2007-2016 р.р.

Таблиця 3.

Портфель цінних паперів і результати діяльності банків України в 2007-2016р.р.*

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Питома вага ПЦП в активах банку,%	4,25	4,79	4,39	4,47	8,87	8,32	8,55	10,82	12,54	10,76
Питома вага ПЦП у КІП банку,%	5,12	5,58	4,88	5,00	9,96	9,61	10,57	13,17	14,37	12,87
Результат діяльності	4144	6620	7304	-38450	-13027	-7708	4899	1436	-52966	-15544
ROA,%	1,61	1,50	1,03	-4,38	-1,45	-0,76	0,45	0,12	-4,07	-1,17
ROE,%	13,52	12,67	8,51	-32,52	-10,19	-5,27	3,03	0,81	-30,46	-8,87

Додаток 7

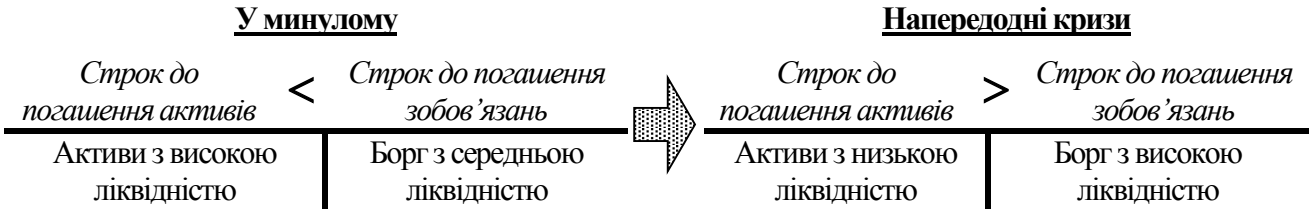

Рис. 11. Структурні зміни у балансі інвестиційного банку

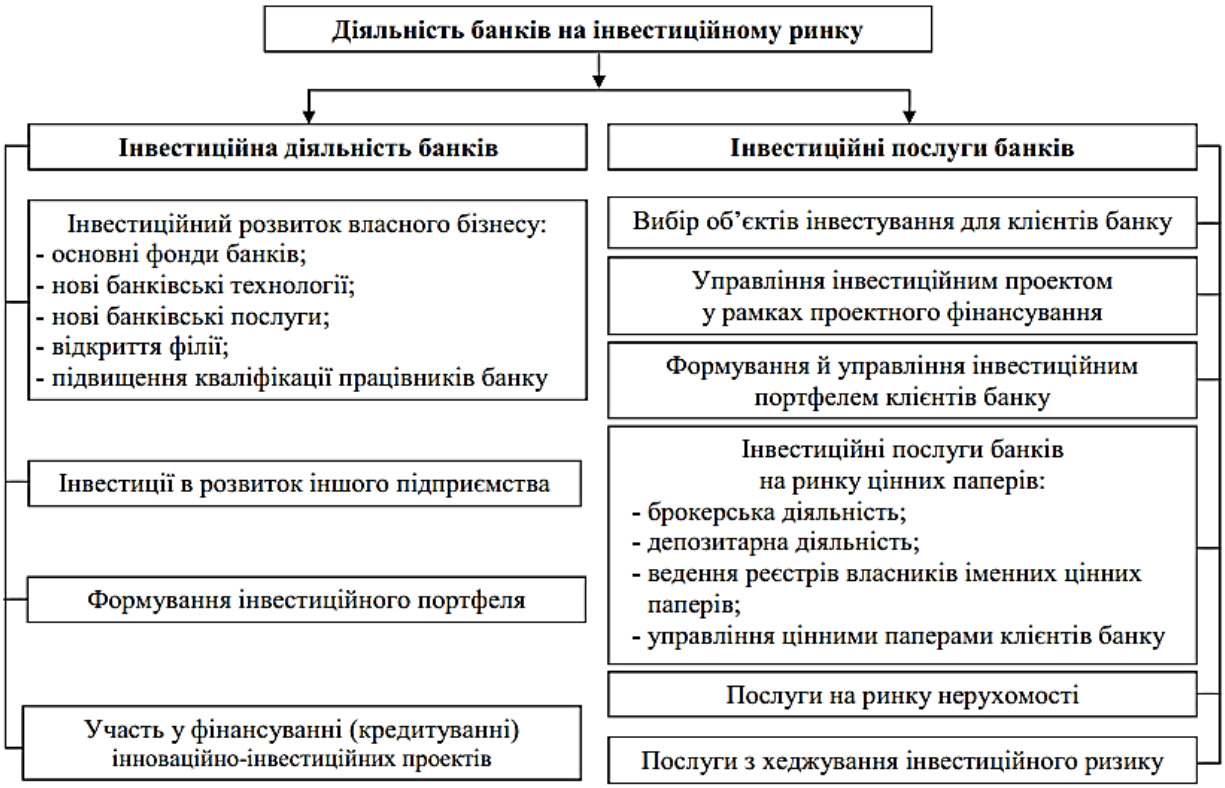

Рис. 12. Основні напрями інвестиційної діяльності банків

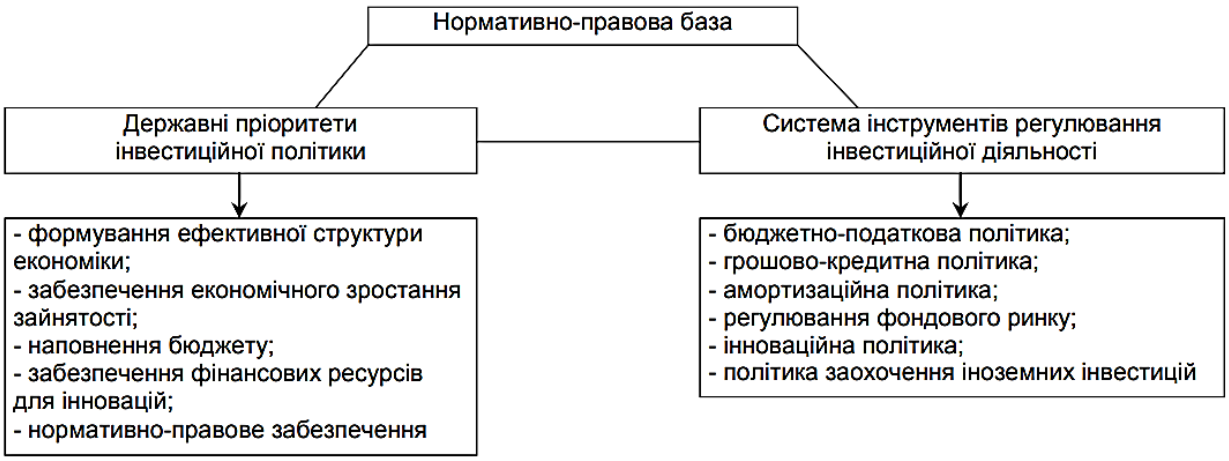

Рис. 13. Блок-схема державного регулювання інвестиційного процесу

Додаток 8

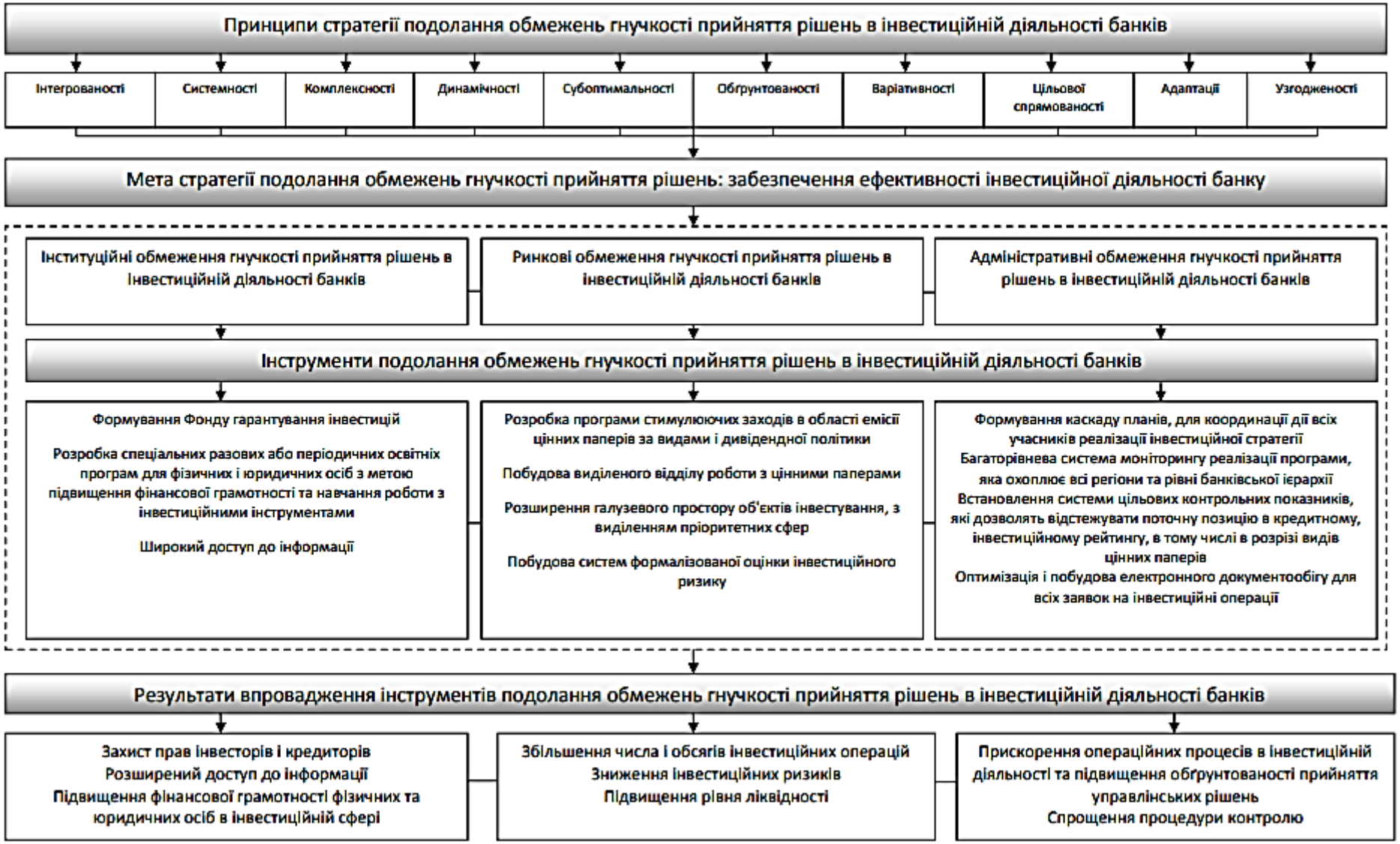

Рис. 14. Стратегія подолання обмежень гнучкості прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків в Україні